

I. část: Profil cestovního ruchu v Jihočeském kraji

I.1 Úvod

Vývoj světového hospodářství na přelomu 20. a 21. století s sebou přinesl i řadu významných strukturálních změn, které změnily nejen tradiční podobu ekonomik, ale postupně mění i způsob života a životní styl obyvatel, zejména v hospodářsky rozvinutých zemích. Průvodním jevem těchto změn je i nárůst volného času, který ovlivňuje celkové postavení, význam a podobu cestovního ruchu v ekonomice těchto zemí.

V důsledku mohutného rozvoje v posledních desetiletích se tak mezinárodní cestovní ruch stal odvětvím, které se svým obratem řadí vedle automobilového a ropného průmyslu mezi tři nejvýkonnější odvětví světové ekonomiky.

Česká republika patří mezi země, kde cestovní ruch představuje významný ekonomický sektor, který má dlouhodobě příznivé dopady na platební bilanci. V mezinárodním srovnání nejvýznamnějších turistických destinací náleží České republice 8. místo v Evropě a 12. místo na světě (měřeno počtem příjezdů návštěvníků do republiky).

Ze statistiky návštěvnosti činil celkový počet ubytovaných návštěvníků v roce 2000 téměř 11 mil. osob (z toho bylo cca 4,7 mil. cizinců) a celkový počet přenocování dosáhl více než 47 milionů. Devizové příjmy z cestovního ruchu dosáhly v roce 2000 2,9 mld. USD. Cestovní ruch se tak v roce 2001 podílel 5,8 % na tvorbě HDP a 9,9 % na celkovém exportu.

Jihočeský kraj, jako významný turistický region v České republice, se na celkovém přínosu cestovního ruchu pro Českou republiku podílí významnou měrou, což dokladuje mimo jiné skutečnost, že v roce 2000 zaznamenal jeden milion ubytovaných návštěvníků, kteří zde strávili celkem 5,4 milionů pobytových dnů. Zhruba čtvrtinu z nich přitom tvořili návštěvníci ze zahraničí. Tyto výkony představují téměř jednu desetinu z celkové návštěvnosti ČR. Tato skutečnost řadila Jihočeský kraj z hlediska návštěvnosti v roce 2000 (podle počtu ubytovaných) na druhé nejnavštěvovanější místo v ČR po Praze.

K této skutečnosti přispěl i celkový rozvoj cestovního ruchu po roce 1989, díky kterému v současné době zaujímá v ekonomice kraje významné postavení. Celkový hospodářský přínos z cestovního ruchu by však mohl být pro Jihočeský kraj vyšší. Hlavním cílem zpracování ucelené strategie je tak přispět k nalezení cest, které povedou k efektivnějšímu využití turistického potenciálu regionu při současném zachování jeho přírodního bohatství a kulturního dědictví. Základním předpokladem pro dosažení tohoto cíle je existence regionálního partnerství, založeného na vůli a ochotě hlavních regionálních aktérů spolupracovat a společně koordinovat úsilí ke zlepšování kvality nabídky a služeb pro návštěvníky kraje.

I.2 Geografické a socioekonomické podmínky

Jihočeský kraj je situován převážně v česko - rakouské příhraniční oblasti. Vedle státní hranice s Rakouskem a Německem na jižním okraji svého území hraničí na západě s krajem Plzeňským, na severu s krajem Středočeským a na východě s krajem Vysočina a krajem Jihomoravským. Vnitřní administrativně-územní strukturu kraje tvoří sedm okresů: České Budějovice, Český Krumlov, Jindřichův Hradec, Tábor, Písek, Strakonice a Prachatice.

I.2.1 Poloha kraje a jeho napojení na okolní regiony

Jedním ze základních potenciálů kraje je kromě zachovalé přírody a krajiny také jeho umístění v těsné blízkosti států Evropské unie ve středu Evropy. Tuto skutečnost doplňuje výhodná poloha Jihočeského kraje ve vztahu k hlavním poptávkovým vnitroregionálním centrům: Praze, Plzni a Brnu. Využití tohoto potenciálu podporuje relativně dobré napojení regionu na sousední centra v Rakousku a v Bavorsku, především na Linz a Passau. Toto propojení zabezpečuje celkem 9 silničních přechodů pro automobilovou dopravu, 2 železniční přechody a celkem 8 turistických přechodů a stezek, které jsou otevřeny pro pěší turisty a cyklisty¹. Jejich síť zejména na hranicích s Rakouskem je však nedostatečná, uvažuje se s otevřením dalších 11 hlavně turistických přechodů.

Z hlediska napojení kraje na vnitrozemské regiony lze za významnou příležitost považovat plánovanou výstavbu dálnice D3, rychlostní komunikace R4 a IV. železničního koridoru. Region rovněž protíná mezinárodní pěší a cyklistická stezka, jejichž potenciál není plně doceňován. Do budoucna lze předpokládat další nárůst výhod plynoucích z polohy regionu, zvláště pak ve vztahu k předpokládanému vstupu ČR do Evropské unie, díky čemuž lze předpokládat nárůst převážně zahraničních návštěvníků ze sousedních regionů Rakouska a Bavorska. Pro dosažení maximálního využití tohoto potenciálu je třeba, kromě externího napojení regionu na jeho okolí, dokončit vnitroregionální propojení jednotlivých částí a center, které je v současné době nedostačující. Stejně tak infrastruktura v turisticky atraktivních a vytížených oblastech je v současné době nevyhovující a lze ji označit za jeden z limitujících faktorů pro další rozvoj cestovního ruchu v kraji.

¹ viz mapa č. 1 hraničních přechodů v Příloze č. 4

1.2.2 Fyzicko-geografické podmínky

Celková rozloha Jihočeského kraje činí 10 056 km², což představuje 12,8 % rozlohy České republiky. Převážná část území leží v nadmořské výšce 400 - 600 m n.m.. Nejvyšším místem je šumavský vrchol Plechý (1378 m), místem s nejnižší nadmořskou výškou je hladina Orlické přehrady (330 m). Podle regionálního členění reliéfu ČR patří sledované území do horopisného systému soustavy Česká vysočina zastoupené dvěma podsoustavami, Česko-moravské a Šumavy. Podsoustava Šumavy je dále členěna na podcelky Šumavské podhůří, centrální Šumava, Novohradské hory a Novohradské podhůří. K Česko-moravské podsoustavě náleží část Středočeské pahorkatiny, Jihočeské pánve a část Českomoravské vrchoviny.

Nejvýznamnějším horstvem v regionu je Šumava, která představuje 130 km dlouhý val táhnoucí se od průsmyku Všerubského až k Vyšebrodskému průsmyku. Z doby čtvrtohor pocházejí i čtyři ledovcová jezera, z nichž Plešné jezero se nachází na území jižních Čech. Do Šumavské soustavy náleží dále Blanský les a Novohradské hory.

K charakteristickým znakům regionu patří především četné rybníky, které významně spoluvytváří typický obraz jihočeské krajiny. Mezi nejznámější patří Rožmberk s velikostí 490 ha, Bezdrev 450 ha a Horusický 415 ha, které jsou zároveň i největšími rybníky v České republice. O vybudování jihočeské soustavy rybníků se zasloužili především Rožmberkové a samotným jejich tvůrcem byl v 16. století Jakub Krčín z Jelčan. Vedle rybníků vznikla těžbou písku zejména v povodí Lužnice řada dalších vodních ploch, z nichž některé slouží, obdobně jako některé z rybníků, i k rekreačnímu využití.

Vedle Českobudějovické a Třeboňské pánve a příhraničních horstev Šumavy a Novohradských hor je i ostatní území jižních Čech mimořádně krajinářsky zajímavé a pro rekreaci a turistiku atraktivní. Specifický výraz si např. uchovává tzv. „Česká Kanada“ na Jindřichohradecku, Blata na Soběslavsku, vrchovinné oblasti Mladovožicka a Jistebnicka, okolí řek Vltavy, Lužnice a Nežárky, Otavy, Malše a řada dalších krajinářsky přitažlivých lokalit (např. Chýnovská jeskyně, skalní útvary Čertova stěna, sklaní útvary v údolí Lužnice u Bechyně, skalní město Choustník na Táborsku, viklany a mísy v okolí Kunžaku, písečná duna u Vlkoval na Veselsku, atd.).

Přírodní a krajinářské podmínky jižních Čech vedly již v minulém století k vyhlášení některých mimořádně cenných oblastí za chráněná území přírody. Nejstaršími přírodními rezervacemi v ČR jsou Žofínský prales v Novohradských horách (od roku 1838) a Boubínský prales na Šumavě (od roku 1858). Na území jižních Čech zasahuje i největší národní park v ČR, Národní park Šumava, nachází se zde CHKO Třeboňsko a Blanský les². Šumava a Třeboňsko patří rovněž mezi biosférické rezervace a jsou zařazeny na seznamu UNESCO M&B.

Území kraje náleží do povodí horní a střední Vltavy s přítoky Otavou, Lužnicí, Malší, Blaníci a mnohými dalšími. V minulosti zde bylo vybudováno více než 7 000 rybníků, jejichž celková výměra dnes představuje více než 30 tis. hektarů. Kromě toho byla na území kraje vybudována velká vodní díla Lipno (největší vodní plocha v České republice 4 870 ha), Orlická s rozsáhlými rekreačními oblastmi a také Řimov, který zásobuje pitnou vodou značnou část kraje. V posledních letech byla v souvislosti s výstavbou jaderné elektrárny Temelín vybudována vodní nádrž Hněvkovice.

Klimatické poměry souvisí s nadmořskou výškou (severní mírné pásmo). Roční teplotní průměr regionu je 8° C. Převládajícím prouděním jsou severozápadní větry. Novohradské hory a Šumava mají od prosince do března souvislou sněhovou pokrývku.

Jihočeský kraj není územím bohatým na nerostné ani energetické suroviny. Nejvýznamnějším přírodním potenciálem jsou především rozsáhlé lesní plochy s možností využití dřeva jak pro dřevozpracující průmysl, tak jako energetický zdroj. Jedná se především o smrkové a borové porosty s nejhustším výskytem zejména na Šumavě a v Novohradských horách.

Z výše uvedeného je patrné, že kraj má mimořádný přírodní a krajinářský potenciál a díky tomu i značnou přitažlivost pro návštěvníky cestovního ruchu. Celá oblast je relativně málo poznamenána negativními

² viz mapa č. 2 chráněných území v Příloze č. 4

civilizačními vlivy a spolu se sousedními příhraničními oblastmi Bavorska a Rakouska tak představuje zajímavý turistický region ve střední Evropě, jehož význam po vstupu ČR do EU ještě dále poroste.

I.3 Socioekonomické podmínky kraje

Na hospodářský rozvoj a strukturu ekonomiky Jihočeského kraje měly v minulém období vliv zejména perifernost samotné jeho polohy na hranicích Rakouska a Německa a důsledky poválečného vývoje: nízký počet obyvatel a nízká hustota osídlení, rozptýlená sídelní struktura, významná pozice primárního sektoru v regionální ekonomice, absence těžkého průmyslu a nedostatečně rozvinutá infrastruktura. Příhraniční oblasti byly postiženy desítky let trvající izolací a důsledky existence „železné opony“, tzn. trvalým vylidňováním, hospodářskou stagnací, nízkými investicemi do infrastruktury a vybavenosti území.

Tyto omezující podmínky vyústily v současné době v potenciál, jehož dalším využitím lze maximalizovat přínos cestovního ruchu pro rozvoj kraje.

I.3.1 Obyvatelstvo

Jihočeský kraj je krajem s nejmenší hustotou zalidnění z celé České republiky. Podle předběžných výsledků sčítání lidu měl k 1. 3. 2001 více než 630 tis. obyvatel, což představuje hustotu osídlení 62,7 obyvatele na km². Zalidnění kraje je značně nerovnoměrné. V pěti největších městech žije více než třetina obyvatel. Naproti tomu nejmenší obce do 200 obyvatel tvoří téměř polovinu z celkového počtu obcí, ale žije v nich pouze 4,5% obyvatel kraje. Největším městem jsou Č. Budějovice se 100 tisíci obyvateli, které jsou přirozeným centrem kraje. Dalšími velkými městy jsou Tábor (37 tis.obyvateľ), Písek (30 tis.obyvateľ), Strakonice (24 tis.obyvateľ) a Jindřichův Hradec (23 tis.obyvateľ). Celkem je v kraji v současné době 623 samosprávných obcí s téměř 2 000 osadami.

Z dlouhodobého hlediska se počet obyvatel kraje neustále zvyšoval, a to jak přirozenou měnou, tak stěhováním. V roce 1995 došlo poprvé v historii kraje k meziročnímu poklesu počtu obyvatel, tato tendence pokračovala i v roce 1996. V dalších letech počet obyvatel mírně vzrostl, ale od roku 1999 se znovu obnovila tendence k poklesu. V roce 2000 počet zemřelých převyšoval počet živě narozených o 720 osob (5 650 živě narozených a 6 370 zemřelých). Ani kladný výsledek stěhování (+ 482 osob) však nezajistil růst celkového počtu obyvatel kraje, který se proti roku 1999 snížil o 238 osob. Demografické prognózy ukazují, že počet obyvatel se bude dlouhodobě mírně snižovat, i když tento pokles bude jedním z nejnižších v České republice. Pro dokreslení přehledu demografického vývoje uvádíme následující tabulkový přehled.

Okres	Rozloha km ²	Hustota zalidnění na km ²	Počet obyvatel	Průměrný věk
Č. Budějovice	1625,4	110,95	180 341	38,2
Č.Krumlov	1614,9	37,13	59 959	36,8
J. Hradec	1943,7	48,06	93 414	36,9
Písek	1138,1	62,39	70 997	38,1
Prachatice	1375,0	37,61	51 709	36,0
Strakonice	1032,0	68,10	70 280	37,5
Tábor	1327,2	77,96	103 468	37,6

Zdroj: ČSÚ, krajská reprezentace České Budějovice

Jihočeský kraj má proti republikovému průměru poněkud mladší věkovou strukturu (průměrný věk je 38,1 roku). Nižší je zde rovněž úmrtnost (10,2 úmrtí na 1000 obyvatel) a naopak vyšší porodnost (9,0 živě narozených v přepočtu na 1000 obyvatel).

Od demografické struktury kraje se výrazněji odlišují pohraniční okresy Český Krumlov a Prachatice s pestřejším národnostním složením. Je zde mladší věková struktura, nejvyšší hodnoty porodnosti, relativně nízká úmrtnost. V posledních letech trvale ubývá obyvatel okresů Strakonice a Písek. Naopak růst trvale zaznamenávají pouze okresy České Budějovice a Český Krumlov.

1.3.2 Ekonomika kraje a cestovní ruch

Dynamické procesy, které nastaly v zemi po roce 1989, změnily postupně i společenskou a ekonomickou situaci v Jihočeském kraji. Procesy transformace a restrukturalizace zásadně ovlivnily podobu regionální ekonomiky, rozvoj malých a středních podniků, strukturu zaměstnanosti, rozsah zahraničních investic a jejich vliv na hospodářský rozvoj oblasti. Positivní vývoj se odrazil i v přínosech a kvalitativních změnách, které nastaly v oblasti cestovního ruchu, ve zlepšení životního prostředí, v nárůstu investic do veřejné technické a dopravní infrastruktury, v rozvoji institucionálních struktur i rozmachu rozmanitých forem přeshraniční spolupráce.

Vedle pozitivních změn však region postihly i některé nepříznivé dopady, související zejména s výraznou restrukturalizací zemědělství a s dramatickým poklesem jeho ekonomického významu. Celkově se zhoršila i dopravní obslužnost venkovských oblastí převážně úzce spojená s tendencí k vyliďňování venkovských oblastí a s tím spojeným poklesem ekonomické efektivity provozování služeb v těchto oblastech.

Ve statistickém registru ekonomických subjektů bylo koncem roku 2000 registrováno téměř 130 tis. podniků, organizací a podnikatelů. Jeho největší část tvořili podnikatelé - fyzické osoby nezapsané v obchodním rejstříku (téměř 88 tis. subjektů) a samostatně hospodařící rolníci (8,5 tis. subjektů). Ze statistických zjišťování však vyplývá, že zhruba polovina z nich podniká jen příležitostně, při svém stálém zaměstnání, popřípadě z nějakých důvodů podnikatelskou činnost vůbec nezahájila. Na území kraje je dále registrováno 8,5 tis. společností s ručením omezeným, 552 veřejných obchodních společností a 571 akciových společností. V meziročním vývoji se počty jednotek v těchto formách neustále zvyšují. I přesto dynamika vzniku nových malých a středních podniků stále nedosahuje průměru v zemích Evropské unie.

Průmysl

Kraj patří k průměrně průmyslovým oblastem, bez významného zastoupení těžkého a energetického průmyslu, podíl na tržbách průmyslových podniků ČR v roce 2000 činil 5,3 %. Průmyslová výroba je koncentrována především v českobudějovické aglomeraci, výraznější podíl průmyslu je rovněž v okresech Tábor a Strakonice. V České republice však kraj nepatří mezi rozhodující průmyslové oblasti. Dle údajů sledovaných v podnicích se 100 a více zaměstnanci se sídlem na území kraje v 155 podnicích dosáhly tržby z průmyslové činnosti 84,0 mld. Kč. Z odvětvového hlediska převažuje zpracovatelský průmysl, v jeho rámci pak výroba potravin a nápojů, výroba dopravních prostředků, výroba strojů a zařízení, textilní a oděvní výroba. V průmyslových podnicích je zaměstnáno cca 77 tis. osob, jejichž průměrná hrubá měsíční mzda představuje 13 544 Kč.

Zemědělství

Zemědělství v kraji se orientuje na rostlinnou výrobu, kde převažuje pěstování obilovin, olejnin, významné je rovněž pěstování brambor. V živočišné výrobě jde především o chov skotu a prasat. Celkově se zde vytváří zhruba 11 % zemědělské produkce celé republiky, což řadí region mezi přední zemědělské regiony v republice.

Dlouholetou tradici má v kraji rybníkářství. Celková plocha rybníků, v nichž se chovají ryby, dosahuje 25000 ha. Vytváří se v nich více než polovina produkce ryb České republiky, významný je také s rybníkářstvím spojený chov vodní drůbeže (kachen a hus). Kromě chovu ryb jsou četné rybníky využívány k rekreačnímu využití. Plnému využití potenciálu těchto vodních ploch pro rekreační účely brání mnohdy vysoká eutrofizace, či vysoké procento zabahnění.

Z důvodu vysokého pokrytí regionu lesy je významným potenciálem rovněž využití a zpracování biomasy. Z důvodu technologické a tudíž i finanční náročnosti je však využití tohoto potenciálu nedostatečné.

1.3.3 Význam cestovního ruchu pro region

Otevření hranic spojené s pádem „železné opony“ přineslo i výrazný impuls pro rozvoj cestovního ruchu, jehož význam a pozice v regionální ekonomice se výrazně posílila. Návštěvnost kraje, včetně zahraniční návštěvnosti jak krátkodobé (Německo, Rakousko, ale i Francie, Itálie, USA), tak i dlouhodobé (především Německo, Nizozemsko, Slovensko a Polsko), představuje zvýšenou poptávku a zájem o turistické zajímavosti regionu, s příznivým dopadem na rozvoj turistické infrastruktury a podnikání, na zaměstnanost, vývoj veřejných i soukromých zdrojů a financí. Lze odhadovat, že více než 1 milion ubytovaných návštěvníků v roce 2000 při celkovém počtu 5,4 mil. pobytových dnů přinesl zejména podnikatelům v jižních Čechách působícím ve službách CR a v navazujících sektorech, jako je doprava, maloobchod a ostatní služby, více než 6,1 mld. Kč³.

Příjmy z cestovního ruchu tak představují u hlavních středisek CR poměrně významný zdroj obecních rozpočtů. Tyto prostředky jsou obvykle reinvestovány zpět ve prospěch cestovního ruchu (do infrastruktury, parkovišť, oprav památek, informačních systémů a informačních center, do marketingu a propagace, apod.). Významnou změnu v reinvestování příjmů z cestovního ruchu znamenala pro mnohé obce, ale i podnikatelské subjekty, daňová reforma, která v některých případech značně omezila příliv prostředků z cestovního ruchu do obecních či městských rozpočtů, a tím i disponibilní prostředky pro další rozvoj cestovního ruchu.

Podle rejstříku ekonomických subjektů podnikalo v Jihočeském kraji k 30. 6. 2001 v činnostech se vztahem k cestovnímu ruchu více jak 12 tis. subjektů, kteří trvale zaměstnávají přes 20 tis. zaměstnanců⁴. Navíc lze předpokládat, že zejména v příhraničních oblastech existují podnikatelské subjekty nabízející služby návštěvníkům CR, které nejsou oficiálně registrovány. Cestovní ruch tak přímo zaměstnává přibližně 6 – 8 % ekonomicky aktivních obyvatel kraje, nepřímo pak spoluvytváří další pracovní příležitosti v oblastech tradiční výroby, řemesel, apod. V hlavních střediscích cestovního ruchu je v sezóně 30 – 50% pracovních míst přímo či nepřímo spojeno s cestovním ruchem. V turisticky exponovaných centrech se zvýšená poptávka reprezentovaná návštěvníky promítá do vytváření dalších pracovních příležitostí, a to v celém spektru komerčních i veřejných služeb.

Mezi další přínosy a pozitivní dopady CR lze uvést např. jeho vliv na ekonomické oživení převážně venkovských oblastí, možnosti pro podnikání, nadstandardní infrastrukturu a vybavenost, vzhled měst a obcí, kvalitu a kulturnost prostředí, obohacení společenského a kulturního života, impulsy pro rozvoj historických řemesel a tradičních produktů, a pod.

Některé formy cestovního ruchu rovněž představují alternativu pro ostatní v současné době neefektivní způsoby podnikání, jako je např. produkční zemědělství. Kromě přímých přínosů pro rozvoj regionu formou přínosu finančních prostředků je tak cestovní ruch významnou součástí procesu restrukturalizace zemědělství a průmyslu ve venkovských oblastech.

1.3.4 Trh práce a lidské zdroje

Kromě vzniku významného potenciálu pro další rozvoj kraje jako celku, přineslo otevření hranic nová pracovní místa, a to jak přímo v regionu, tak v omezeném rozsahu i nabídku pracovních míst pro určité profese v sousedním Bavorsku a Rakousku. S částečným otevřením trhu koresponduje i zvýšený příliv zahraničního kapitálu do regionu, což pomáhá vytvářet novou základnu malých a středních podniků a tím současně přispívá i k žádoucí diversifikaci místní ekonomiky a k její vyšší stabilitě před působením vnějších konjunkturálních vlivů.

Tyto skutečnosti příznivě ovlivňují nejen situaci na trhu práce, strukturu a nabídku pracovních příležitostí, ale i vývoj investic a akumulaci základního kapitálu pro rozjezd živností a menších rodinných podniků i v oblasti cestovního ruchu.

V odvětvové struktuře tvoří v současnosti 42% zaměstnanci průmyslu a stavebnictví, 31% zaměstnanci v terciérních službách, 19% zaměstnanců v kvartéru (ve školství, zdravotnictví, státní a veřejné správě) a 8%

³ odhad zpracovatele vychází z počtu pobytových dnů v roce 2000 a průměrné denní útraty návštěvníků zjištěné při průzkumu návštěvnosti

⁴ viz příloha č. 2, tabulka č. 1

v zemědělství. V průběhu posledního desetiletí došlo na trhu práce k výrazným přesunům; zaměstnanost v zemědělství se snížila zhruba na polovinu původního stavu na počátku devadesátých let, podíl průmyslu na celkové zaměstnanosti se v zásadě nezměnil a relativně výrazný nárůst zaznamenal sektor služeb (z cca 42 % na současných 50%). Na tomto trendu se pozitivně podílí i sektor služeb cestovního ruchu.

Průměrná hrubá měsíční mzda zaměstnance (bez podnikatelských subjektů do 20 zaměstnanců, podle místa pracoviště) v roce 2000 dosáhla 12 551 Kč (na fyzické osoby). Průměrná hrubá měsíční mzda v oblasti služeb cestovního ruchu přitom dosahovala necelých 9 tis. Kč, což je značně pod průměrem nejen České republiky, ale i kraje. Tato skutečnost předurčuje jeden z hlavních problémů cestovního ruchu v oblasti lidských zdrojů, kterým je nejen nedostatek kvalifikované pracovní síly, ale také dosud přetrvávající nešvar cestovního ruchu v podobě „dvojích“ cen pro zahraniční turisty či malý, ale přesto nezanedbatelný, podíl šedé ekonomiky v cestovním ruchu (vykazování skutečné výše tržeb ve službách CR, vykazování skutečné obsazenosti lůžkové kapacity, neregistrované podnikání apod.).

Vzdělání populace Jihočeského kraje odpovídá průměrným hodnotám vzdělanosti obyvatel České republiky, je však stále pod úrovní vzdělanosti Evropské unie. Ze srovnání údajů v následující tabulce vyplývá, že nejvíce zastoupeno je střední odborné vzdělání (38,6 %), které převažuje zejména u mužů (45,4 %). Vysokoškolské vzdělání převažuje u mužů (8,2 %), u žen je častější základní (27,7 %) a střední všeobecné vzdělání (4,7 %).

Vzdělání populace

obyvatelstvo ve věku 15 let a více (v tis. osob)				z toho muži		z toho ženy		
	1998	1999	2000	v %	2000	v %	2000	v %
základní vzdělání	120,7	114,1	114,9	22,1	40,9	16,2	74,0	27,7
střední odborné (OU+OŠ)	200,1	195,3	201,1	38,6	114,9	45,4	86,2	32,2
střední odborné s maturitou (SOU+SOS)	133,0	142,1	141,0	27,1	66,4	26,2	74,6	27,9
střední všeobecné (gymnázia)	16,1	17,8	19,2	3,7	6,7	2,6	12,5	4,7
vysokoškolské	35,8	37,5	36,1	6,9	20,8	8,2	15,3	5,7
celkem	515,9	518,6	520,6	100,0	253,1	100,0	267,5	100,0

Zdroj: Statistická ročenka Jihočeského kraje 2001

Nezaměstnanost

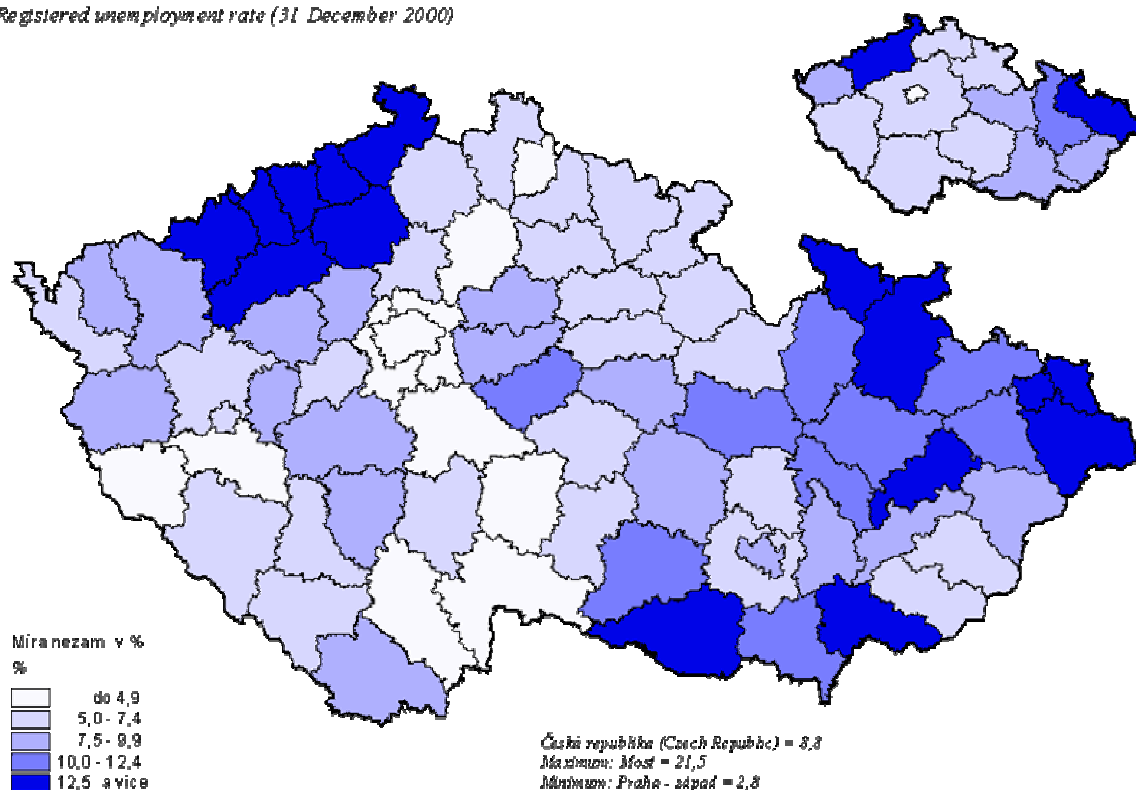
Nezaměstnanost obyvatelstva kraje patří k nejnižším v ČR. Vzhledem k vývoji hospodářství a snižující se tvorbě nových pracovních míst, rostl v posledních letech počet nezaměstnaných osob, hlásících se na Úřadech práce. V roce 2000 se však tendence obrátila a počty nezaměstnaných se postupně snižují i přesto, že počty uchazečů o zaměstnání podléhají každoročně sezónnímu vývoji. Míra registrované nezaměstnanosti dosahovala koncem prosince 2001 5,7 % (v roce 2000 to bylo 5,82 %)⁵, přičemž z jednotlivých okresů Jihočeského kraje vykazují nejnižší míru nezaměstnanosti okresy České Budějovice (4,43 %) a Jindřichův Hradec (4,87 %), naopak nejvyšší okres Český Krumlov (8,73 %). V mezikrajovém porovnání však zaujímá Jihočeský kraj druhou nejnižší příčku po hlavním městě Praze.

Z hlediska zhodnocení míry nezaměstnanosti lze konstatovat, že zmiňovaný vývoj ovlivňuje především celkové oživení hospodářství v České republice, částečně dokončená restrukturalizace průmyslu a nárůst pracovních příležitostí v zahraničí. Nezanedbatelný podíl na tomto příznivém vývoji má i rozvíjející se sektor služeb, zejména cestovní ruch, který má ale převážně sezónní charakter.

⁵ viz příloha č. 2, tabulka č. 2

Je zřejmé, že příznivý vliv na vývoj nezaměstnanosti má mimo jiné i narůstající význam cestovního ruchu a s tím spojený nárůst pracovních příležitostí ve službách a dalších navazujících odvětvích. Pro názornost uvádíme mapový přehled nezaměstnanosti jednotlivých krajů a okresů v České republice za rok 2000.

Registered unemployment rate (31 December 2000)

1.3.5 Kriminalita a bezpečnost

Bezpečnost obyvatel a návštěvníků v turistickém regionu je poměrně významným faktorem, který ovlivňuje rozhodování potenciálních zájemců o návštěvu a pobyt v dané turistické oblasti či lokalitě.

Ve srovnání s průměrem ČR je úroveň celkové kriminality v kraji zhruba třetinová (u loupeží dosahuje 38% průměru ČR). Pozitivní je i vývoj objasňenosti trestných činů, který v současnosti činí v průměru téměř 60%. K poklesu kriminality dochází u obecné kriminality a vloupání do bytů. Naopak znepokojivý je trend vývoje kriminality, který stoupá zejména u hospodářské kriminality, loupeží, znásilnění a vražd. Celkový vývoj lze ve srovnání s ostatními kraji v ČR považovat za negativní⁶.

Stejně tak vývoj dopravní nehodovosti lze považovat za nepříznivý. Při hodnocení příčin stále se zvyšující dopravní nehodovosti, hraje svou nemalou roli i neustále se zvyšující intenzita silničního provozu spolu se zvyšujícím se počtem vozidel a rovněž zvyšující se počet držitelů řidičského oprávnění. V souladu s těmito vzrůstajícími tendencemi však nepokračuje rozvoj a budování dopravní sítě, která se stává významným faktorem narušujícím nejenom plynulost, ale i bezpečnost silničního provozu.

Z hlediska vlivu bezpečnosti na rozvoj cestovního ruchu, lze konstatovat, že hlavním problémovým okruhem je narůstající kriminalita, která zvláště v turistických centrech může nepříznivě ovlivnit příliv turistů do regionu. Z hlediska dopravní nehodovosti je pak nezbytně nutné se soustředit na odstranění nebezpečných úseků komunikací, rekonstrukce stávající sítě komunikací a zvyšování jejich technické kvality.

⁶ viz příloha č. 2, tabulka č. 3

Za neméně významnou lze považovat problematiku bezpečnosti cyklistů v regionu, a to převážně ve vztahu k technickému stavu cyklostezek. Vzhledem ke skutečnosti, že cykloturistika je jedním z významných potenciálů dalšího rozvoje cestovního ruchu v kraji, je třeba investice do dopravní infrastruktury řešit jako jednu z hlavních priorit.

I.4 Regionální nabídka cestovního ruchu

I.4.1 Turistické atraktivity

I.4.1.1 Přírodní pozoruhodnosti

Jihočeský kraj disponuje vysoce atraktivním a hodnotným přírodním a krajinným potenciálem pro rozvoj cestovního ruchu. Jihočeská oblast patří již tradičně díky svým přírodním atraktivitám mezi nejvyhledávanější turistické destinace v České republice. Další rozvoj cestovního ruchu v kraji je proto úzce spojen s trvale udržitelným využíváním přírodního a kulturního potenciálu.

Oblast jižních Čech je možno rozdělit na několik odlišných přírodních částí. Centrální část tvoří Třeboňská a Českobudějovická pánev navzájem oddělené vyvýšeninou Lišovského prahu. Obě pánve obklopuje na jihozápadě Šumava, na jihu Novohradské hory, na severovýchodě Českomoravská vysočina a na severu Středočeská pahorkatina.

Třeboňská a Českobudějovická pánev disponují komplexem přírodních atraktivit spojených s vodními plochami a vodními toky a ekologicky hodnotnou flórou a faunou. Jihočeské pánve jsou známé svými typickými rybníky, z nichž největší a nejznámější jsou Rožmberk a Svět u Třeboně, Bezdrev u Č.Budějovic, Horusický u Veselí nad Lužnicí. Dalšími známými rybníky jsou Jordán v Táboře a Vajgar v Jindřichově Hradci. Dnes rybníky vedle chovu ryb slouží i k rekreačním turistickým účelům, jsou u nich mnohde velmi dobré podmínky pro koupání i provozování vodních sportů. Rekreační využití rybníků by však mělo být v souladu s jejich využitím hospodářským, případně s požadavky ochrany přírody.

Pánevní oblast je turisticky přitažlivá také díky splavným vodním tokům vhodným pro vodáckou turistiku. Nejnavštěvovanější jsou řeky Vltava, Lužnice, Nežárka a Otava uvedené v mapě sjízdnosti řek v kraji⁷. Vodácká turistika je v Čechách dlouhodobě velmi populární, což vede k vysoké sezónní návštěvnosti jihočeských řek, v poslední době zejména Vltavy z Vyššího Brodu do Boršova nad Vltavou.

Typickou pro zdejší oblast je i vegetace, která je reprezentovaná zejména hojnými borovými lesy a blatskou rašeliništní květenou. Nejznámější oblastí jsou Borkovická blata mezi Soběslaví a Veselím nad Lužnicí v okrese Tábor.

Turisticky významné jsou umělé vodní nádrže vhodné zejména k pobytové rekreaci u vodních ploch. K nejnavštěvovanějším patří vodní díla Lipno a Orlická, rozvojovým potenciálem disponuje Hněvkovická přehradní nádrž. Pro účely cestovního ruchu zatím nelze využít vodní díla Římov a Husinec, která jsou významnými rezervoáry pitné vody. Turisticky atraktivní jsou i přírodní koupaliště a pískovny v povodí Lužnice, zejména v okolí Veselí a Suchdola nad Lužnicí.

Závažným problémem je především eutrofizace vodních ploch, která ohrožuje jejich využití pro cestovní ruch. Nejvíce je postižena Orlická přehradní nádrž, mírně se zhoršuje situace na Lipně. Při nízkém stavu vody je hygienicky závadná zejména řeka Lužnice. U mnoha rybníků snižuje kromě eutrofizace možnosti jejich produkčního a rekreačního využití i vysoký stupeň zabahnění.

Šumava patří mezi turisticky nejvyhledávanější pohoří v České republice. Oblast jihočeské části Šumavy a šumavského podhůří představuje území, které je pouze velmi málo poznamenané negativními důsledky civilizačního vývoje a disponuje tedy vysoce atraktivním a hodnotným přírodním a krajinným potenciálem vhodným pro cestovní ruch.

Šumava je díky svým přírodním předpokladům navštěvována turisty vyznávajícími aktivní formy cestovního ruchu. V současnosti je nejpreferovanější formou cykloturistika a pěší turistika. Vzhledem k tomu, že na Šumavě

⁷ viz mapa č. 3 sjízdnosti řek v Příloze č. 4

pramení významné vodní toky (Vltava a Otava), je zde zastoupena i vodácká turistika. V oblasti Šumavy se nachází i největší přehradní nádrž v České republice – Lipenské jezero s ideálními podmínkami pro rekreační pobyty spojené s vodními sporty. V šumavském podhůří se začíná rozvíjet také agroturistika, pro jejíž uplatnění existují obecně ve všech venkovských oblastech Jihočeského kraje velice dobré předpoklady.

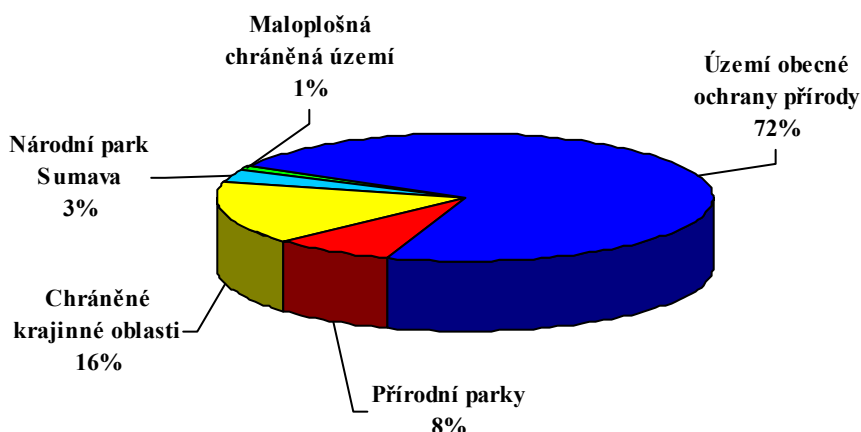
V zimě je pozornost návštěvníků zaměřena na pobyty a výlety spojené se sjezdovým a běžeckým lyžováním. V jihočeské oblasti Šumavy jsou dvě významná centra sjezdového lyžování: střediska Zadov-Churáňov a Lipno-Kramolín. Zejména v jejich okolí jsou upravovány desítky kilometrů lyžařských běžeckých stop.

Novohradské hory jsou planinovým pohořím s rozsáhlými lesy a výtečnými předpoklady pro rozvoj pěší turistiky, cykloturistiky a agroturistiky.

Zbývající severo-východní část Jihočeského kraje je tvořena krajinou Středočeské pahorkatiny a Českomoravské vrchoviny. Tato oblast má dispozice především pro rozvoj venkovské turistiky a agroturistiky, v okolí přehradní nádrže Orlík pak i pro rekreační pobyty. Je to turisticky zatím nejméně rozvinutá oblast jižních Čech.

Kvalitu přírodního bohatství kraje dokazuje velký počet chráněných území přírody. Nejznámějšími jsou Národní park Šumava, Chráněná krajinná oblast Šumava, Chráněná krajinná oblast Blanský les, Chráněná krajinná oblast Třeboňsko, Přírodní park Novohradské hory, rezervace Boubínský prales, Žofínský prales a další. Z maloplošných chráněných území je v kraji vyhlášeno 12 národních přírodních rezervací, 10 národních přírodních památek, 83 přírodních rezervací a 164 přírodních památek. Kromě těchto zvláště chráněných území je v kraji vyhlášeno 14 přírodních parků s celkovou rozlohou 83 200 ha.

Následující graf ukazuje míru zastoupení chráněných území na celkové rozloze kraje.

Pramen: ÚO MŽP České Budějovice

1.4.1.2 Historické a kulturní památky

Historické památky a kulturní atraktivity jsou významnou složkou jihočeského potenciálu cestovního ruchu a vytvářejí tak výtečné předpoklady pro rozvoj různých forem městské, kulturní a církevní výletní turistiky. Zároveň jsou základnou pro rozvoj tvorby pestrých turistických produktů využívajících historické a kulturní dědictví regionu.

Dle údajů z roku 1997 je v kraji 12 902 kulturních památek, včetně movitých kulturních památek, které jsou většinou součástí mobiliářů zámků a kostelů. Z toho je 17 památek národních, 5.654 nemovitých a 947 archeologických. Unikátní je přítomnost dvou lokalit v regionu, které jsou zapsány do Seznamu světového a kulturního dědictví lidstva UNESCO (historické centrum města Č. Krumlov a obec Holašovice) a několika

lokalit navrhovaných pro zařazení (např. město Slavonice). Na území kraje je dále 7 městských rezervací, 18 městských památkových zón, 16 vesnických památkových rezervací, 49 vesnických památkových zón, 2 krajinné památkové zóny (Římovsko, Orlicko), 18 ochranných pásem nemovitých kulturních památek a 14 ochranných pásem památkově chráněných území. Dle údajů z roku 1999 je v jednotlivých okresech kraje 5 387 památkově chráněných nemovitých památek a 112 navrženo k památkové ochraně. Rozdělení po jednotlivých okresech kraje je uvedeno v následující tabulce.

Kulturní a historické památky	Památkově chráněno	Navrženo k památkové ochraně	Celkem památek
České Budějovice	1222	20	1242
Český Krumlov	884	68	952
Jindřichův Hradec	906	4	910
Písek	493	4	497
Prachatice	587	6	593
Strakonice	578	8	586
Tábor	717	2	719
Celkem	5387	112	5499

Pramen: ČSÚ, krajská reprezentace České Budějovice

Pro návštěvníky jsou přitažlivá především jihočeská **historicky významná města**, s rozsáhlými soubory památkových objektů a se zachovalou architektonickou a urbanistickou strukturou historických center měst. Dominantní význam mají města Český Krumlov, Jindřichův Hradec, Tábor, Písek, Prachatice, České Budějovice, Třeboň a Slavonice. Všechna jmenovaná města kromě Písku jsou v seznamu městských památkových rezervací. Některá města, jako Třeboň, Bechyně a Vráž u Písku, se pyšní také významnou lázeňskou tradicí. Tato lázeňská místa vznikla shodně na slatiných zdrojích a léčba v nich je zaměřena hlavně na pohybový aparát jejich hostů.

Velmi navštěvované jsou také jihočeské **hrady, zámky, tvrze a zříceniny**, zbudované v rozmanitých slozích a pocházející z různých historických období. Mezi nejznámější patří hrady - Rožmberk, Zvíkov, Strakonice, Kámen, zámky a vodní zámky - Hluboká nad Vltavou, Český Krumlov, Blatná, Orlík nad Vltavou a Červená Lhota, Dačice, Jindřichův Hradec, Třeboň, Kratochvíle, zříceniny - Dívčí Kámen u Zlaté Koruny, Vítkův Kámen u Lipna, Kozí Hrádek, Choustník, Příběnice a Borotín u Tábora, Helfenburg u Bavorova a Landštejn u Slavonic, tvrze - Cuknětejn, Žumberk. Vývoj návštěvnosti státních hradů a zámků je uveden v následující tabulce:

Objekt státní památkové péče	Návštěvnost 1999	Návštěvnost 2000	Návštěvnost 2001 (k. 31. 10. 2001)
Červená Lhota	95 035	99 578	89 999
Český Krumlov	262 338	299 671	300 176
Dačice	13 963	14 085	13 196
Domanín	39 656	39 573	38 748
Hluboká	204 621	207 972	207 602
Jindřichův Hradec	87 954	91 588	81 981
Kratochvíle	44 718	39 799	40 889

Objekt státní památkové péče	Návštěvnost 1999	Návštěvnost 2000	Návštěvnost 2001 (k. 31. 10. 2001)
Landštejn	47 077	47 089	48 131
Rožmberk	63 527	71 938	74 786
Třeboň	53 800	67 159	64 459
Zlatá Koruna		10 607	19 861
Zvíkov	50 668	48 139	34 002
Celkem	963 357	1 037 198	1 013 830

Zdroj: SÚPP České Budějovice

Velice početné zastoupení mají v Jižních Čechách **církevní stavby a památky**. Nalezneme zde velké množství kostelů a kaplí, významné křížové cesty se zastaveními (Římov) a známá poutní místa, ale také proslavené klášterní objekty – cisterciácký klášter ve Vyšším Brodu a Zlaté Koruně, premonstrátský klášter v Milevsku.

Specifickým kulturním bohatstvím jižních Čech jsou **lidové zvyky, slavnosti, tradice, řemesla a architektura**. Velmi ceněná je tradiční selská architektura, reprezentovaná tzv. „selským barokem“, která je spojena i s tradicemi krojů, písní, zvyků a řemesel. Typické selské baroko nalezneme zejména v Holašovicích poblíž Českých Budějovic, na Blatech u Soběslavi a Veselí nad Lužnicí (Borkovice, Vlastiboř, Záluží, Komárov). K jihočeské oblasti patří i tradice rybářského cechu s výlovy rybníků spojených s pořádáním slavností např. v Třeboni či Vodňanech. Historická minulost a lidové tradice vyústily v posledních letech v řadu společensko kulturních akcí, které dále zvyšují přitažlivost oblasti pro návštěvníky; patří mezi ně např. Slavnosti pětilisté růže v Českém Krumlově, Slavnosti zlaté solné stezky v Prachaticích, Tábořská setkání v Táboře, Slavnosti města Českých Budějovic, Blata se baví v Soběslavi, Dudácký festival ve Strakoniciích a další.

Velice zajímavá a atraktivní je i nabídka **technických památek**, které se nalézají na území jižních Čech a které jsou základem i pro rozvoj aktivních forem turistiky s tématickým zaměřením. Dominantní je řada zachovalých staveb spojených s historií nejstarší koněspřežné dráhy v Evropě, která vedla z Českých Budějovic do Lince a Gmundenu v Horním Rakousku, a Schwarzenberský plavební kanál. Nejstarší elektrickou dráhu ve střední Evropě vybudoval stavitel Křižík z Tábora do Bechyně. Úzkokolejná trať je v provozu z Obrataně přes Jindřichův Hradec do Nové Bystřice. Pozornost turistů upoutají i stavby mostů; např. v Písku je nejstarší kamenný most v Čechách z druhé poloviny 13. století, dále řetězový most přes Lužnici u obce Stádlec, železobetonový most v Bechyni vybudovaný pro potřeby Křižíkovy elektrické dráhy, železobetonový Podolský most, Žďákovský most a další. Mezi turisticky atraktivní lokality patří místa, kde byly vybudovány rozhledny (např. Libín, Kleť...), zajímavými technickými památkami, které charakterizují oblast jižních Čech, jsou i četné hamry a mlýny (zejména na řece Malši).

I.4.1.3 Zhodnocení nabídky atraktivit pro cestovní ruch

Potenciál přírodních i kulturních atraktivit na území jižních Čech je velmi pestrý a umožňuje rozvoj téměř všech hlavních forem turistiky. Region má velmi dobré předpoklady pro rozvoj aktivní cykloturistiky, pro uplatnění pěší i vodní turistiky s tématickým zaměřením na poznávání historických i technických památek, kulturních zajímavostí a tradic. Díky široké paletě možností pro sportovní vyžití na venkově, jako rybolov, myslivost, jízda na koních a další, vznikají podmínky pro rozvoj venkovské turistiky a agroturistiky. Vytvářejí se také významná centra pro kongresové a incentivní formy cestovního ruchu v historicky atraktivních městech (České Budějovice, Tábor, Hluboká nad Vltavou ad.). Na významu neustále získává oblast lázeňství, zdůrazňující svou nabídku ozdravných pobytů.

Jihočeský kraj tak disponuje dostatečným potenciálem pro rozvoj cestovního ruchu zejména v letní sezóně, ale i v období mimo hlavní sezóny. Potenciál pro zimní rekreaci se omezuje na několik lokalit (Šumava, Novohradské hory, Blanský les). Přesto i v této oblasti existují kapacitní a zejména kvalitativní rezervy, jejichž využitím by bylo možné zlepšit kvalitu a strukturu nabídky pro návštěvníky jižních Čech. Cíleným využíváním tohoto potenciálu s citlivým přístupem k jihočeské přírodě a krajíně je možno dosáhnout velice dynamického a různorodého rozvoje cestovního ruchu v kraji.

Celkový **potenciál rozvoje cestovního ruchu** v Jihočeském kraji zobrazuje mapa zpracovaná Ústavem územního rozvoje Brno pro Ministerstvo pro místní rozvoj a Ministerstvo životního prostředí⁸. Z ní vyplývá, že nejvyšší potenciál pro rozvoj cestovního ruchu má Národní park Šumava, okolí Lipenského jezera, horní tok Vltavy od Vyššího Brodu ke Zlaté Koruně, povodí Lužnice a města Český Krumlov, Písek, České Budějovice, Tábor, Strakonice, Prachatice, Jindřichův Hradec, Třeboň a Hluboká s jejich nejbližším okolím. Tato místa jsou zároveň turisty nejvíce navštěvována a zejména v období letní turistické sezóny se projevuje přetíženost některých atraktivních lokalit. Problémy pak vznikají např. při řízeném pohybu návštěvníků na exponovaných místech Národního parku Šumava, ve významných návštěvnických centrech (Český Krumlov, Hluboká ad.), případně ve vybavenosti kempů na Vltavě a Lužnici apod. Řešením je zavedení profesionální průvodcovské služby, vylepšení turistické infrastruktury v těchto exponovaných místech (parkoviště a jejich vybavenost, navigační systémy, informační mapy apod.), tvorba nových produktů cestovního ruchu, které by lákaly návštěvníky i na jiná turisticky rovněž atraktivní místa, případně rozptýlení návštěvníků využitím potenciálu jiných, zatím méně navštěvovaných lokalit.

1.4.2 Turistická infrastruktura

1.4.2.1 Podmiňující technická infrastruktura

Technická infrastruktura kraje vytváří základní podmínky pro život místních obyvatel i uspokojování potřeb návštěvníků. Její stav v jednotlivých lokalitách podmiňuje další možnosti rozvoje cestovního ruchu v kraji, když význam má zejména infrastruktura vodohospodářská, energetická, telekomunikační a dopravní.

V zásobování pitnou vodou pokrývá kapacita podzemních a povrchových zdrojů vody s rezervou potřeby kraje. Problémem je stav některých částí vodohospodářské infrastruktury a sítě. Hlavním zdrojem pitné vody pro Jihočeský kraj je vodní dílo Římov, jehož ochranné pásmo značně omezuje rozvoj okolních obcí v mikroregionu Pomalší, mimo jiné i v sektoru cestovního ruchu. Nedostatečná je situace v zásobování pitnou vodou na Lipensku, Blatensku, případně v některých dalších malých obcích a lokalitách kraje.

I přes výrazné zlepšení v čištění odpadních vod stále existuje potřeba snižovat znečištění vod a zvyšovat stupeň odkanalizování. Ta se projevuje zejména v okolí přehradní nádrže Orlík, kde v letní sezóně dochází ke značné eutrofizaci vody způsobené vypouštěním odpadních vod přímo do nádrže. Podobně neuspokojivá je situace ve většině malých obcí a osad, kde dochází k vypouštění odpadních vod do místních vodotečí a a rybníků. Zde je nutné budovat kanalizace a čistírny odpadních vod také s ohledem na očekávaný rozvoj cestovního ruchu, malého a středního podnikání a zemědělství. Nedostatečná pozornost byla v minulosti věnována protipovodňové ochraně zejména na horním toku Otavy, Vltavy, Lužnice a Malše.

Energetická infrastruktura kraje využívá převážně dodávek z elektrizační sítě ČEZ a tranzitních plynovodů Transgas. Požadovaná spotřeba energií na území kraje je uspokojována, místně dochází k výpadkům způsobeným nízkou kapacitou přenosových sítí. Změny přináší liberalizace trhu s energií, privatizace rozvodných společností a využití místních obnovitelných zdrojů energie a úspor energie, které je v kraji na nízké úrovni, podobně jako v celé ČR.

Liberalizace telekomunikací umožňuje nové využití současných i budovaných sítí. Byla rozšířena a zkvalitněna veřejná pevná telefonní síť, další sítě budují noví operátoři. Rychle se rozvíjejí mobilní telekomunikace, vyjma pokrytí částí pohraničí. Využití nových technologií neodpovídá standardu EU. Rozvoji Internetu brání nízký počet stanic. Veřejná správa nemá dostatečně fungující a propojené informační a

⁸ viz Příloha č. 5 Kartogram potenciálu cestovního ruchu v Jihočeském kraji

komunikační systémy pro potřebu vlastní, ani veřejnosti, její internetové stránky mají stále nízkou návštěvnost. V cestovním ruchu chybí jednotný informační a rezervační systém, kterým by byla propojena informační centra, hotely a další subjekty nabízející služby v CR. Zavedení elektronického podpisu a nových technologií umožňují nové elektronické služby veřejné správy. Otázkou zůstává zachování dostupnosti poštovních služeb v obcích v souvislosti s předpokládanou transformací a liberalizací tohoto odvětví.

I.4.2.2 Dopravní infrastruktura

Limitujícím faktorem rozvoje cestovního ruchu je stav dopravní infrastruktury, zejména hustota a kvalita silniční a železniční sítě, možnosti rozvoje lodní a letecké dopravy, hustota, kvalita a vybavenost cyklotras a cyklostezek, tras pro pěší a jízdu na koních.

Kraj z hlediska mezinárodní dopravy zaujímá strategickou polohu na ose S-J. Krajem prochází důležité mezinárodní silnice, severojižní železniční koridor, evropská cyklistická i pěší stezka. Kraj leží v blízkosti dunajského koridoru. V kraji je veřejné letiště s mezinárodním provozem, potenciál nabízejí vojenská letiště. Problémem je vlastní napojení kraje na evropskou komunikační a dálniční síť.

Hlavní evropské trasy procházející Jihočeským krajem znázorňuje následující mapa:

Železniční a silniční síť vykazuje, vyjma částí pohraničí, relativně vysokou hustotu, ovšem zhoršující se technický stav. Situaci komplikuje vysoký nárůst počtu automobilů, převaha individuální automobilové dopravy nad hromadnou dopravou cestujících a vysoké provozní náklady na údržbu silničních komunikací. Délka silnic v regionu dosahuje 7 107 km, z toho na silnice 1. třídy připadá 746 km, 2. třídy 1915 km a 3. třídy 4446 km. Hustota železniční sítě díky zastávkám v 263 lokalitách zajišťuje, že obyvatelé 80% sídel jsou od železniční stanice vzdáleni méně než 11 km. Dopravní obslužnost však celkově nedosahuje standardů EU. Vzhledem k nízké rentabilitě autobusové přepravy tak dnes nemá přímé autobusové spojení cca 20% osad. Nezanedbatelná je hustá síť místních komunikací, lesních a polních cest, které se dají vhodně využít ke značení cyklotras a budování cyklostezek či tras pro jízdu na koních. Kvalita značení a údržba pěších tras Klubem českých turistů je evropským unikátem.

Lodní turistická doprava je v letní sezóně provozována na přehradní nádži Lipno, Orlík a Hněvkovice a v menší míře na některých velkých rybnících (Svět v Třeboni ad.) či řekách (uvažuje se o slepém rameni Malše v Českých Budějovicích). Stále vysoký je zájem o individuální vodní dopravu, která se projevuje vodáckým sjížděním řek Vltava, Lužnice, Nežárka a Otava. Velký počet letišť v kraji nabízí vyhlídkové turistické lety. Mezinárodní letiště Hosín ročně přijme asi 100 zahraničních letů turistického charakteru.

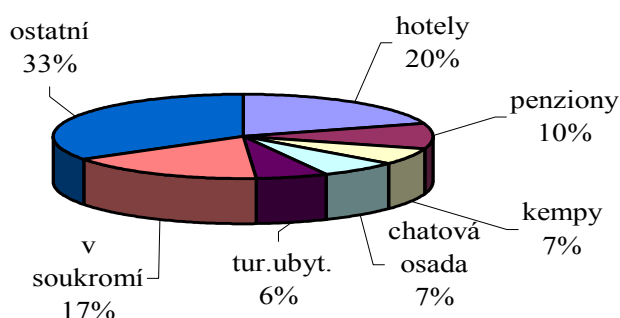
V kraji existují dobré příklady dopravní obslužnosti významné pro cestovní ruch. V budějovické aglomeraci je zaveden systém integrované příměstské dopravy, který dopravuje turisty do okolních obcí (Holašovice) a na Hlubokou n. Vlt. Rozsáhlý systém MHD je funkční v tábořské aglomeraci i v dalších okresních městech s výjimkou Prachatic. Pozitivní vliv pro ochranu přírody v Národním parku Šumava má v letní sezóně zavedení ekologické autobusové dopravy (tzv. zelené autobusy). Dle údajů Správy Národního parku Šumava je pět linek dotováno částkou 700 tisíc korun a ročně přepraví 120 tisíc turistů.

Mezi hlavní nedostatky dopravní infrastruktury, negativně ovlivňující rozvoj cestovního ruchu, patří absence dálnice D3 či rychlostní silnice R3 ve směru S-J, nízká propustnost některých úseků hlavních komunikací v exponovaných místech kraje (např. E-55 Tábor, Č. Budějovice), špatný stav, kvalita a údržba vozovek zejména nižších tříd (např. spojení Třeboňsko - Novohradsko), nevyhovující dopravní značení zejména na komunikacích nižších tříd a nedostatek parkovacích ploch ve větších městech a některých turisticky exponovaných lokalitách. Nedostatečná je vybavenost parkovišť u silnic I. a II. třídy a vybavení informačními a navigačními systémy zajišťujícími informovanost návštěvníků na silnicích.

I.4.2.3 Ubytování a stravování

Na území jižních Čech je velká koncentrace ubytovacích zařízení a lůžkových kapacit⁹. Ve srovnání s ostatními kraji České republiky zaujímá Jihočeský kraj 4. místo v počtu lůžek v ubytovacích zařízeních. Ten neustále mírně roste, ročně o cca 2%. Nárůst se týká především kvalitnějšího ubytování s vyšším standardem služeb. Jak uvádí následující graf, kapacita je rozvrstvena mezi ubytování v hotelech, penzionech, apartmánech, turistických ubytovnách, chatových osadách a kempech.

Struktura lůžkové kapacity v Jihočeském kraji podle druhů ubytovacích zařízení v roce 2000

K poměrně výraznému nárůstu lůžkové kapacity pro hromadnou rekreaci došlo restrukturalizací a privatizací velkého počtu podnikových rekreačních zařízení. Další nárůst je dán velkým počtem chat a chalup v rekreačních oblastech jižních Čech, které jsou nyní pronajímány specializovanými incomingovými cestovními agenturami, a výrazným zvýšením ubytovací kapacity v privátech a na rodinných farmách. Tento vývoj v posledním období není však odpovídajícím způsobem zdokumentován a statisticky doložen, a proto je nyní velmi obtížné získat pro celkovou lůžkovou kapacitu kraje přesná statistická data.

Lůžková kapacita je prostorově soustředěna především do okresních měst a významných rekreačních oblastí Jihočeského kraje, jakými jsou např. centrální Šumava, Lipensko, Třeboňsko a Novohradské hory. Významnou měrou se na celkové kapacitě podílí i lázeňská města a rekreační oblasti podél splavných úseků jihočeských řek.

Samotná kapacita zařízení však není postačujícím a průkazným indikátorem pro posouzení zejména ekonomických přínosů cestovního ruchu pro region. Z tohoto pohledu je podstatné využití těchto kapacit, tedy

⁹ viz Příloha č. 2, tabulka č. 4

vytíženost zařízení a obsazenost lůžek v průběhu roku¹⁰. Obsazenost závisí na mnoha faktorech, z nichž lze uvést jako hlavní jak lokalizační faktory (atraktivitu místa z hlediska možností celoročního využití a jeho vybavenost infrastrukturou a službami), tak samotnou úroveň a kvalitu nabídky samotného zařízení. Významná role samozřejmě přísluší i schopnosti provádět efektivní a cílený marketing. Ve skutečnosti existují i mezi jednotlivými lokalitami a zařízeními velké rozdíly. Zatímco obsazenost lůžek a vytíženost zařízení v prostoru centrální Šumavy a lázeňských zařízení překračuje v průměru 50% (180 – 200 dnů v roce), na Lipensku, Novohradsku a v oblastech s jednosezónní využitelností se pohybuje v průměru okolo 20 - 25 %. Přesto i zde existují zařízení s celoročním provozem dosahující 60 – 80 % obsazenosti lůžkových kapacit.

Vývoj lůžkové kapacity podle okresů v Jihočeském kraji	Dynamika růstu v %			Vývoj průměrné vytíženosti v %	
	1996	1999	2000	1996-2000	1998-2000
Č Krumlov	10825	11800	12090	11,7	10,6 - 19,9
Prachatice	9260	9081	8886	-4	23,0 – 22,6
J Hradec	5985	7688	7976	33,3	24,3 – 25,9
Č.Budějovice	5582	8259	7928	42	19,4 - 24,3
Tábor	6158	6353	6221	1	24,5 - 25,8
Písek	1056	3901	4815	335	20,2 – 24,8
Strakonice	3593	4333	4422	23	35,5 – 21,1
Jihočeský kraj	42451	51413	52338	23,3	19,8 – 22,3

Zdroj: ČSÚ

Kvalita poskytovaných služeb v ubytovacích zařízeních se sice neustále zlepšuje, ale celkově zatím mnoho zařízení nedosahuje příslušného mezinárodního standardu ve své kategorii. Nedostatky jsou jak ve vybavení ubytovacích zařízení patřičnou infrastrukturou, tak v kvalitě lidských zdrojů. Během posledních pěti let se ale v regionu vyprofilovalo několik zařízení s vysokým standardem všech poskytovaných služeb a jejich úspěch výrazně motivuje okolní zařízení ke zlepšení kvality svých služeb.

Ke zlepšení kvality by mělo přispět zavádění na státní úrovni zpracovaných standardů pro jednotlivé druhy ubytovacích a stravovacích zařízení. Velkým přínosem pro zlepšení kvality služeb jsou také vznikající profesní sdružení podnikatelů a cechy, k nimž patří např. sdružení restaurací v Českých Budějovicích Jižní Čechy pohostinné. Tato forma partnerství se osvědčila a lze doporučit rozšíření této iniciativy i do ostatních oblastí ČR na území celého Jihočeského kraje. Nejnovější vývoj ukazuje, že v kraji postupně dochází ke sdružování podnikatelů v ČR na bázi cechů v rámci Jihočeské hospodářské komory. Aktivity těchto cechů, zaměřené na zvyšování kvality poskytovaných služeb, je třeba podporovat i v rámci tohoto programu rozvoje cestovního ruchu .

V posledních deseti letech došlo rovněž i k výraznému nárůstu stravovacích kapacit, a to nejenom v exponovaných turistických střediscích, ale i na dalších místech kraje. Jejich počty a rozmístění v jednotlivých okresech uvádí tabulka v příloze 2. V regionu jsou zastoupeny všechny druhy stravování a stravovací kapacita je rozvrstvena mezi restaurace, hostince, bistra, bufety, občerstvení i zařízení hromadného stravování. Největší kumulace stravovacích zařízení je především ve větších městech a v hlavních střediscích cestovního ruchu. Největší podíl na stravovací kapacitě kraje měly v roce 2001 restaurace, bufety a podobná zařízení bez ubytování (počet 6027, odhadovaná kapacita přes 100 000 míst u stolu), dále hotely, motely a podobná zařízení s restaurací (počet 343, odhadovaná kapacita asi 15000 míst u stolu)¹¹.

¹⁰ viz příloha č. 2, tabulka č. 5

¹¹ viz příloha č. 2, tabulka č. 1

Kvalita nabízených služeb ve stravovacích zařízeních se působením konkurenčního prostředí mírně zlepšuje a tento trend má rychlejší průběh, než u ubytovacích zařízení. Především ve městech postupně vznikají zařízení s vysokou úrovní služeb i dobrou kvalitou obsluhy, která se specializují kuchyní, vybavením i atmosférou na určitou oblast; některá z těchto zařízení nabízejí i regionální speciality.

I.4.2.4 Infrastruktura pro volný čas

Mezi největší problémy jihočeského regionu patří nedostatečná infrastruktura zařízení pro trávení volného času. I v této oblasti však dochází k rozvoji nárůstem počtu hal na tenis, squash a bowling, rozšiřuje se síť fitness center, v regionu již jsou v provozu i velká golfová hřiště a další se průběžně budují. Ve venkovských oblastech jižních Čech se rychle rozvíjí i nabídka pro milovníky hippoturistiky. V regionu jsou i velice dobré podmínky pro provozování vodní turistiky (na kanoi, kajaku či raftingovém člunu lze splout téměř 500 km splavných úseků řek)¹². Nabídka pro aktivní trávení volného času je posílena i nabídkou ze sousedních regionů v Bavorsku a Horním a Dolním Rakousku, která zvyšuje přitažlivost jižních Čech zejména pro návštěvníky, přijíždějící do regionu na dlouhodobější pobyt.

Velký pokrok byl v posledních pěti letech učiněn při **budování značených cyklotras**. Krajem prochází mezinárodní koridor Eurovelo E7 a cyklotrasa Greenways Praha – Vídeň. V současné době je v řešeném území přes 2000 km proznačených cyklotras a rozšiřování této sítě dále pokračuje¹³. Problémem zůstává jejich standardizace a technická kvalita. Využitelnost cyklotras je největší v okolí velkých měst a návštěvnických center, přesto lze na základě výzkumu provedeném Centrem dopravního výzkumu Brno dokumentovat přínos cyklotras pro rozptýlení návštěvníků po krajině, do míst s nižší návštěvností. K tomu je nutné vybudovat a vyznačit rovnoměrnou a vyváženou síť cyklotras, která, jak ukazuje mapa v příloze 6, vykazuje v Jihočeském kraji ještě značné nedostatky.

Velkým přínosem pro rozvoj kulturního a poznávacího cestovního ruchu je vznik nových naučných stezek, a to zejména v příhraničí, na území chráněných krajinných oblastí a NP Šumava.

V jihočeské části Šumavy jsou dobré předpoklady pro provozování **zimních sportů**. Jsou zde ideální podmínky pro běžecké lyžování, počet kilometrů pravidelně strojně upravovaných běžeckých stop se zvýšil na celkových 270, z nichž značná část je vedena ve výšce okolo 1000 m n.m., v okolí šumavských hřebenů. Další běžecké stopy jsou upravovány na Lipensku. Dobré podmínky existují ve vybraných lokalitách i pro sjezdové lyžování. Většina lyžařských lanovek, vleků a sjezdovek je soustředěna do dvou hlavních jihočeských lyžařských středisek: Zadov-Churáňov a Lipno-Kramolín.

Stav vybavenosti turistickou infrastrukturou v roce 2001 uvádí následující tabulka.

Přehled zařízení pro aktivní odpočinek podle okresů

Předmět	PT	ČK	ČB	TA	ST	PI	JH	Celkem
Značené cyklotrasy (km)	457	292	551	72	301	117	343	2133
Značené trasy pro pěší (km)	1022	554	849	630	410	768	800	5033
Kryté plavecké bazény	2	3	5	1	1	1	2	15
Venkovní bazény	12	2	7	2	2	2	0	27
Přírodní koupaliště	12	4	35	8	10	18	42	129

¹² viz mapa č. 3 sjízdnosti řek v Příloze č. 4

¹³ viz mapa sítě jihočeských cyklotras v Příloze č. 6

Předmět	PT	ČK	ČB	TA	ST	PI	JH	Celkem
Veřejné pláže s infrastrukturou	1	5	5	2	0	1	9	23
Splavné úseky řek (km)	33	75	56	120	25	102	78	489
Tenisová hřiště	10	15	72	10	8	20	30	165
Sportovní haly pro veřejnost	2	3	26	7	1	2	5	46
Golfová hřiště	0	1	1	1	0	1	1	5
Hřiště na squash	0	2	5	2	1	0	3	13
Herny na bowling	1	1	15	3	1	1	2	24
Fitness centra	5	6	10	11	6	8	15	61
Minigolf	10	1	1	2	1	1	3	19
Střediska pro jízdu na koni	19	9	5	12	5	25	10	85
Sportovní letiště	1	0	1	2	1	1	1	7
Půjčovny sportovních potřeb	7	30	4	15	6	1	20	83
Lyžařské vleky, lanovky	22	7	0	4	0	1	4	38
Lyžařské sjezdové dráhy, svahy	25	10	0	4	0	1	4	44
Upravované lyžařské stopy (km)	225	45	0	0	0	0	0	270

Pramen: Dotazníkové šetření zpracovatelů k 10.8.2001

Údaje o využitelnosti těchto zařízení nejsou plně k dispozici. Z analýz a průzkumu návštěvnosti však lze nepřímou odvodit, že poptávka po některých těchto zařízeních (zejména zařízeních s možností celoročního využití) je vyšší, než lokálně nabízená kapacita. Navíc v sezóně často vzniká konflikt mezi zájmem a poptávkou místního obyvatelstva a návštěvníků. Někde jsou problémem i vyšší ceny neodpovídající kvalitě nabízených služeb, případně i informovanost návštěvníků. V ní sehrávají důležitou úlohu informační střediska, která poskytují návštěvníkům informace mj. i o zařízeních pro aktivní odpočinek.

1.4.2.5 Infrastruktura informačních středisek a návštěvnických center

V regionu působí kolem 20 hlavních informačních středisek s celoročním provozem, jejichž zřizovateli jsou obvykle městské a obecní úřady. Informační službou se zabývají i další soukromé subjekty, které informační služby nabízejí jako součást své nabídky. Informační kanceláře se nacházejí především v hlavních střediscích cestovního ruchu se soustředěnou návštěvností. Jejich počty a rozmístění v jednotlivých okresech uvádí tabulka:

Okres	Počet IS	Umístění
České Budějovice	9	Č.Budějovice 2, Hluboká n.Vlt., Nové Hrady 2, Římov, Holašovice, Horní Stropnice
Český Krumlov	10	Č. Krumlov 5, D. Dvořiště 2, Kaplice, Horní Planá, Rožmberk n.Vlt.
Jindřichův Hradec	7	J. Hradec 2, Třeboň, Lomince n.Luž., Dačice, N.Bystřice, Slavonice
Písek	2	Písek, Milevsko
Prachatice	6	Prachatice, Vimperk, Volary, NP Šumava 3 – Kvilda, Idina Pila, Svinná Lada

Strakonice	2	Strakonice, Blatná
Tábor	4	Tábor 2, Soběslav, Veselí n.Luž.
Jihočeský kraj	40	

Pramen: šetření zpracovatelů jaro 2002

V návaznosti na rozvoj informačních technologií jsou všechna střediska vybavena počítači a napojena na Internet. Některá z nich provozují vlastní www stránky, z nich nejnavštěvovanější jsou stránky www.jiznicechy.cz, www.ckrumlov.cz, www.budnews.cz, www.domovina.cz a další. Kvalitní propagaci a cíleným marketingem v cestovním ruchu se vyznačuje zejména město a okres Český Krumlov, na dobré úrovni je propagace Šumavy, Třeboňska a Táborska. Pro zlepšení komunikace mezi informačními středisky a informovanosti návštěvníků je nutné vybudovat jednotný regionální informační systém a zajistit jeho provázanost na republikové informační systémy v cestovním ruchu.

Iniciativu v oblasti informovanosti návštěvníků, propagace kraje a informačních systémů postupně přebírá v roce 2001 zřízený Krajský úřad Jihočeského kraje a jeho odbor cestovního ruchu. V minulosti byla jedinou institucí, která částečně koordinovala marketingové aktivity na území kraje, Jihočeská centrála cestovního ruchu¹⁴. V ní je sdruženo celkem 10 městských informačních středisek, která se společně prezentují na výstavách a veletrzích CR, vydávají společné propagační materiály, koordinují svou činnost apod. Některá informační střediska jsou sdružena v rámci celorepublikové Asociace turistických informačních center (ATIC). Na Šumavě se v současnosti pracuje na propojení 20 informačních středisek (i s Plzeňským krajem) v rámci jednotného regionálního informačního systému.

Informační střediska nabízejí služby různého zaměření – vedle poskytování informací návštěvníkům zprostředkovává většina z nich ubytování hostů, některá vytvářejí vlastní programové nabídky, větší střediska pak často spolupracují s cestovními kancelářemi na tvorbě programových nabídek a produktů.

Větší informační střediska se podílejí na zpracování nabídky místních produktů a lokálních marketingových aktivit (např. Táborská setkání, Slavnosti pětileté růže, Slavnosti Zlaté solné stezky, Volarské slavnosti dřeva ad.).

Přes tyto dobré zkušenosti se na území kraje nachází mnoho rekreačních lokalit, kde dosud nefunguje žádné informační středisko a informovanost návštěvníků je zcela nedostatečná. Do budoucna je třeba počítat s dalším rozšiřováním sítě informačních středisek (např. s využitím obecních knihoven) včetně nezbytného zvyšování kvality jejich personálního obsazení a úrovně vybavení. Za významný nedostatek lze považovat skutečnost, že stávající informační střediska nejsou provázána do společného informačního systému. Ve vytvoření tohoto systému a zajištění jeho provozu lze spatřovat jeden z hlavních cílů tohoto programu.

I.4.2.6 Podmínky pro rozvoj cestovního ruchu

Nerozvinutá infrastruktura představuje jeden z hlavních problémů rozvoje cestovního ruchu v Jihočeském kraji. Její rozvoj v minulém období brzdily i nedokončené pozemkové úpravy, probíhající privatizace, nízké možnosti domácích investorů a nedůvěra zahraničních investorů plynoucí z nestability tržního a legislativního prostředí v České republice.

S blížícím se vstupem ČR do EU lze očekávat zvýšený zájem zahraničních investorů o realizaci investičních záměrů v cestovním ruchu. Příkladem zahraniční investice je zejména výstavba ubytovacího komplexu s přístavním jachetním bazénem a doprovodnou infrastrukturou pro špatné počasí „Marina Lipno“, kde holandský investor dosud proinvestoval téměř 1 mld. Kč. K dalším převážně soukromým investicím patří:

- golfový a tenisový areál Hluboká n. Vlt., golfové areály Panství Bechyně, Nová Bystřice, Alenina Lhota a Lipno nad Vltavou,
- lyžařské areály Zadov-Churáňov a Lipno-Kramolín,

¹⁴ viz Příloha č. 10

- hotely Amerika v Písku, Concertino-Zlatá Husa v Jindřichově Hradci, Malý Pivovar v Českých Budějovicích, Relax v Táboře, MAS v Sezimově Ústí, Anna ve Vimperku, Steckl v Hluboké n. Vlt. a další.

Obce a města disponují různými památkově chráněnými objekty, které chtějí využít převážně v cestovním ruchu. Výše těchto investic je většinou nad možnosti obcí a bez podpory státu či jiných dotačních zdrojů nemohou být tyto investiční záměry uskutečněny. Příklady těchto, ale i jiných **investičních příležitostí**¹⁵ o celkovém počtu 25 a objemu přes 5 mld. Kč, uvádí příloha č. 7. Přirozeně se zdaleka nejedná o konečnou sumu investic do CR v rámci Jihočeského kraje, jejich objem bude ještě podstatně vyšší.

Většina investic v cestovním ruchu byla dosud realizována převážně ze soukromých zdrojů. Jako příklad podpory z veřejných zdrojů lze uvést program Evropské unie Phare CBC, který spolufinancoval několik velkých dopravních projektů: značení cyklotras v NP Šumava, vybudování páteřové cyklostezky na levém břehu Lipna, značení a budování cyklotras na Českobudějovicku a Jindřichohradecku. Dalším zdrojem je státní Program obnovy venkova MMR, ze kterého bylo podpořeno budování a vybavení některých informačních středisek a cyklotras na Strakonicku, Písecku a Českobudějovicku. Jediným přímo cíleným programem na podporu rozvoje CR je **Státní program podpory rozvoje cestovního ruchu**, který v roce 2001 investoval zejména do rozvoje lázeňství v jihočeských lázních Třeboň a Bechyně. Celkem byl Jihočeský kraj podpořen v roce 2001 ze státních programů POV a SPPRCR částkou vyšší než 106 mil. Kč, která představuje 12 % dotací těchto programů v rámci celé České republiky.

Další investice do turistické infrastruktury, rozšiřování nabídky a zvyšování kvality služeb jsou základním předpokladem pro zajištění konkurenceschopnosti Jihočeského kraje na mezinárodním trhu cestovního ruchu.

1.4.3 Programová nabídka CR

Pro potřeby této strategie rozvoje cestovního ruchu budeme za produkt CR považovat cílenou aktivitu, která vznikla na základě spolupráce několika subjektů CR (podnikatelé, informační centra, cestovní kanceláře ad.), má vlastní propagaci, organizovanou návštěvnost apod. Z tohoto pohledu nemůžeme za produkty v cestovním ruchu označit individuální pobytové zájezdy (prázdninové pobyty rodin s dětmi, víkendové pobyty na chatách a chalupách, vodácké sjezdy jihočeských řek, zimní pobyty na Šumavě, zdravotní pobyty v lázních), ani hromadné návštěvy přírodních a kulturních atraktivit (školní výlety, poznávací zájezdy, školení podniků a firem, výlety návštěvníků během pobytu apod.)

Produkty CR¹⁶ vznikají z iniciativy podnikatelů (Lipensko, Český Krumlov, výstaviště České Budějovice), státních institucí (NP Šumava, CHKO Třeboňsko) i jednotlivých měst a obcí (městské a tematické slavnosti, selské baroko ad.). Většinou rozšíření produktů brání především nízká úroveň spolupráce mezi subjekty v CR, neznalost prostředí, nízká efektivita a koordinace činností apod. Vlastní produkty téměř chybí, spolupráce se omezuje většinou na koordinaci marketingových aktivit, případně na přímý nebo zprostředkovaný prodej služeb z regionu. Nápravu lze hledat v zapojení informačních středisek, incomingových cestovních kanceláří, organizací cestovního ruchu (KČT, JCCR, profesní cechy, agentury, svazky obcí apod.) do vyhledávání, přípravy a tvorby regionálních produktů, ve zlepšení spolupráce podnikatelů s veřejnou sférou (obce, města, mikroregiony, kraj, stát).

Za příklady úspěšně realizovaných produktů v CR lze označit Slavnosti pětileté růže v Českém Krumlově, Slavnosti Zlaté solné stezky v Prachaticích, Táborská setkání apod., dále výstavy Země živitelka a Hobby na výstavišti v Českých Budějovicích. Mezi tradiční regionální produkty patří plavení dřeva na Schwanzenbergském plavebním kanálu, výlovy rybníků, selské slavnosti v Holašovicích ad.

Za regionální produkty s velkým potenciálem rozvoje lze označit koněspřežní dráhu České Budějovice - Linz - Gmunden, dále ostatní technické památky (plavební kanály, mlýny a hamry, mosty, staré pivovary a továrny, úzkokolejnou železnici aj.), historická jádra měst ve spojení s kulturními památkami a akcemi, selské baroko, výlovy rybníků, ale i spojení různých naučných stezek s historickými a přírodními památkami, budování

¹⁵ viz seznam Investiční příležitosti v Příloze č. 7

¹⁶ viz seznam Produkty CR v Příloze č. 8

tematických cyklotras včetně jejich vybavení mobiliářem apod. Příklady některých realizovaných produktů CR v Jihočeském kraji jsou uvedeny v příloze č. 8.

I.5 Poptávka cestovního ruchu a návštěvnost regionu

I.5.1 Analýza návštěvnosti

Jihočeský kraj patří mezi nejvyhledávanější oblasti cestovního ruchu v České republice. Z údajů o návštěvnosti¹⁷ vyplývá, že v roce 2000 navštívilo kraj více než jeden milion turistů, kteří zde alespoň jednou přenocovali. Každý třetí ubytovaný host přitom pocházel ze zahraničí (zahraniční návštěvníci tak tvořili 323 000, což je 32 % z celkového počtu ubytovaných). Na celkovém počtu evidovaných návštěvníků CR se tak v roce 2000 kraj podílel zhruba jednou desetinou, což bylo po Praze nejvíce ze všech krajů České republiky. V lázeňských zařízeních se ubytovalo přes 17 tis. hostů, což představuje 1,7 % z celkového počtu ubytovaných návštěvníků. Z tohoto celkového počtu bylo 2,2 tis. cizinců, což představuje pouze 0,7 % z celkového počtu zahraničních návštěvníků.

Hosté v ubytovacích zařízeních

Výběrové šetření ČSÚ s dopočtem		Počet osob				Z toho cizinci			
		1998	1999	2000	2001	1998	1999	2000	2001
stát	Česká republika	12 025	12 016	10 848	10 765	5 482	5 609	4 666	5 193
		563	339	716	987	080	700	305	973
podíl kraje na ČR v %		8,2	9,4	9,3	8,1	5,7	7,2	6,9	5,2
kraj	Jihočeský	991 510	1 134 919	1 005 968	871 994	321 435	402 163	323 339	270 469
v tom okres	České Budějovice	154 085	194 838	166 605	154 841	74 783	86 305	71 933	74 996
	Český Krumlov	181 249	259 550	235 066	199 413	63 823	100 689	81 704	63 673
	Jindřichův Hradec	141 958	183 472	169 683	143 334	35 398	60 725	48 713	32 991
	Písek	69 665	76 250	72 050	69 723	22 811	26 060	21 156	21 084
	Prachatice	174 533	216 305	188 208	162 257	52 071	68 921	54 424	42 713
	Strakonice	141 387	87 795	60 088	52 952	37 418	26 339	15 756	13 800
	Tábor	128 633	116 709	114 268	89 474	35 131	33 124	29 653	21 212

Zdroj: ČSÚ, krajská reprezentace České Budějovice

Návštěvnost Jihočeského kraje vykazovala až do roku 1999 trvale vzestupný trend; od poloviny 90. let se zvýšil celkový počet ubytovaných hostů zhruba o pětinu, z toho u hostů ze zahraničí téměř o polovinu. Počet přenocování dosáhl 4,4 milionu a celkový počet pobytových dnů vzrostl na téměř 5,5 milionu. V průměru tak na návštěvníka jižních Čech připadá 4,4 přenocování, což představuje nárůst oproti roku 1993 o cca 30% a ve srovnání s rokem 1996 o zhruba 10%.

Pobyty zahraničních návštěvníků jsou v průměru kratší, než u domácích návštěvníků (v průměru připadá na jednoho návštěvníka 3,5 přenocování, resp. 4,5 pobytových dnů). Z hlediska průměrné délky pobytu převažují pobyty krátkodobé, které jsou však v letní sezóně doplněny dlouhodobými rekreačními prázdninovými pobyty. U horských rekreačních středisek a středisek u vodních ploch převažují týdenní, resp. dlouhodobé pobyty.

¹⁷ viz příloha č. 2, tabulka č. 6

V roce 1999/2000 však došlo k poklesu počtu ubytovaných návštěvníků a tento nepříznivý výsledek potvrzuje i vývoj v roce 2001¹⁸ (podle údajů z roku 2001 Jihočeský kraj předstihly v počtu ubytovaných návštěvníků kraje Královéhradecký i Jihomoravský)¹⁹. Z dostupných statistických údajů je zřejmé, že celková návštěvnost v tomto období poklesla o zhruba jednu desetinu²⁰.

Na snížení počtu ubytovaných se v roce 2000 podíleli především zahraniční návštěvníci, a to v průměru z více než 60%; u okresů Jindřichův Hradec, Písek a Tábor byl tento propad způsoben výhradně poklesem zahraniční klientely, u okresu Český Krumlov pak pokles počtu ubytovaných jde na vrub cizincům z více než 80% (viz předcházející tabulka).

I když tento nepříznivý vývoj souvisí i s celkovým poklesem zahraniční návštěvnosti ČR v období 1999/2000 (o téměř 17%), představuje pro všechny zainteresované regionální aktéry výzvu ke změně tohoto nepříznivého vývojového trendu, který se projevil v posledních dvou letech. K tomu by měla významně přispět i implementace této strategie. Vedle úkolu zlepšovat trvale kvalitu služeb a produktů cestovního ruchu bude obrát k lepším výsledkům záviset i na účinnosti regionálního marketingu a na zlepšení prodejnosti jihočeské destinace, a to jak na domácím trhu, tak zejména se zaměřením na zahraniční klientelu.

Celkově pozitivní trend zaznamenal i vývoj ukazatele průměrné vytíženosti a míry obsazenosti ubytovacích zařízení, která se od poloviny devadesátých let zvýšila u hotelových zařízení o čtvrtinu (čisté využití lůžek činí cca 42%) a u penzionů dokonce o polovinu (čisté využití lůžek dosahuje v průměru 33%). Vnitroregionální rozdíly ve využití a míře obsazenosti ubytovacích kapacit jsou především ovlivněny sezónností a možnostmi celoroční využitelnosti přírodního prostoru. Vedle „přírodních daností“ je však délka sezóny ovlivněna i programovou nabídkou, konkrétními produkty a infrastrukturou pro cestovní ruch. Především díky nim se úspěšně daří prodloužit turistickou sezónu od jara do podzimu.

V průběhu hlavní letní sezóny lze odhadovat celkovou denní návštěvnost kraje v rozmezí 110 – 120 tis. osob, za předpokladu 90% vytíženosti ubytovacích kapacit (lůžek i míst v kempech a tábořištích) a při započtení zhruba 30% jednodenní návštěvnosti nenáročující ubytování. K tomuto počtu je však třeba připočítat i návštěvnost v objektech tzv. druhého bydlení, tedy v chatách a chalupách, kterých je v jižních Čechách zhruba 25 tisíc²¹.

Návštěvnost Jihočeského kraje z pohledu zahraničního hostů se až do roku 1999 nejen podstatně zvýšila, ale zaznamenala i pozoruhodnou dynamiku i z hlediska struktury návštěvníků podle zemí. Zatímco v první polovině devadesátých let jednoznačně dominovali návštěvníci z Německa (téměř 2/5), Rakouska (téměř 1/5), Nizozemska (cca 15%) a ze Slovenska, tak na jejich konci se výrazně zvýšil podíl hostů i z dalších zemí – především z Polska, USA, Itálie, Dánska, Francie, Velké Británie a Ruska. Zatímco podíl návštěvníků z Německa, Nizozemska a Rakouska průběžně klesá, počet hostů z posledně uvedených zemí se trvale zvyšuje a jejich podíl na celkové návštěvnosti regionu stoupá. Zahraniční návštěvníky láká především historie, památky a bohaté kulturní dědictví regionu. V místech se soustředěnou nabídkou těchto atraktivit je podíl zahraničních turistů na celkové návštěvnosti vyšší a pohybuje se v rozmezí 40 až 60% (např. v Českém Krumlově, Třeboni, Hluboké n. Vlt., Písku, Táboře, apod.). Naproti tomu česká klientela výrazněji převažuje zejména v přírodních rekreačních prostorech.

Výsledky **průzkumu návštěvnosti**²² potvrdily, v čem spočívá atraktivita kraje pro návštěvníky. Přes 60 % turistů láká především přírodní bohatství jižních Čech, půvabná a malebná kulturní krajina, která v kombinaci

¹⁸ viz příloha č. 2, tabulka č. 7

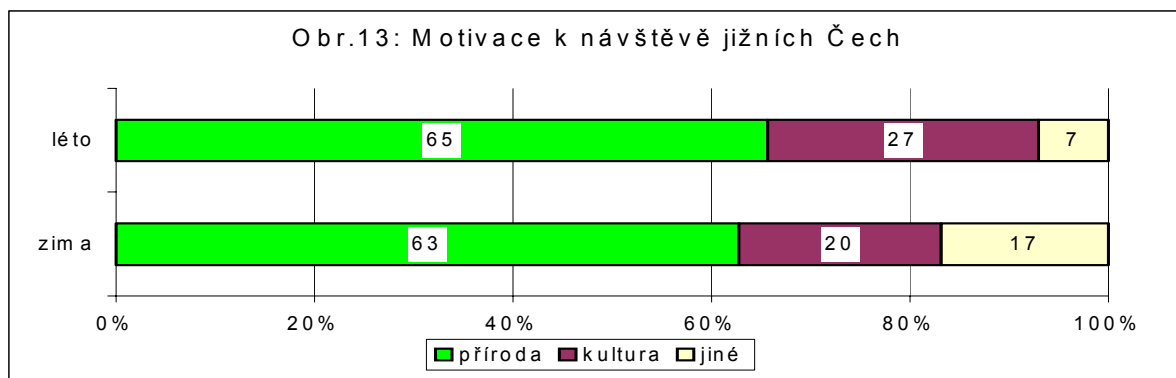
¹⁹ viz příloha č. 2, tabulka č. 6

²⁰ Výsledky publikované ČSÚ pro rok 2001 jsou však konstruovány podle nové metodiky a přepočteny na celkově nižší ubytovací kapacitu, a to o cca 3 000 lůžek (snížení v letech 2000/2001 představuje 5,3 %). Počet ubytovaných, který za toto období poklesl o zhruba 13%, je tedy částečně způsoben snížením vykazované ubytovací kapacity.

²¹ viz příloha č. 2, tabulka č. 8

²² viz příloha č. 9 souhrnná zpráva katedry CR, ZF JU Tábor: Profil návštěvníka jižních Čech

s nabídkou kulturního dědictví skýtá četné možnosti pro aktivní, poznávací i odpočinkové formy CR v podobě krátkodobých či dlouhodobějších rekreačních a poznávacích pobytů.

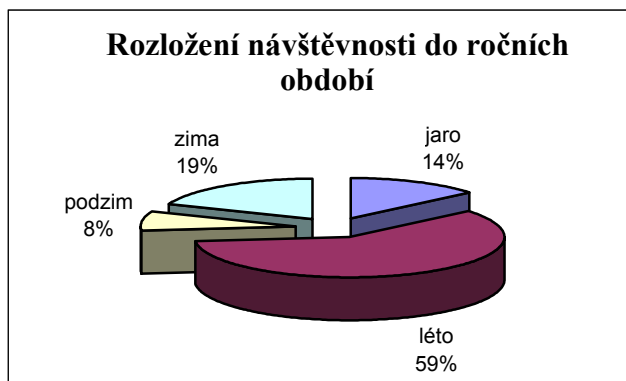
Necelých 30 % návštěvníků přijíždí do Jihočeského kraje poznat jedinečné kulturní dědictví, prezentované v nesčetných historických architektonických památkách a památkových souborech, ve sbírkách muzeí, zámeckých a hradních expozicích, v kulturních tradičních a folklórních akcích, v řemeslech, atd.

Programová nabídka se stále více orientuje i na rozmanité kulturní a společenské akce – koncerty, hudební, filmové, divadelní přehlídky, dobové historické slavnosti apod. Vedle toho se uplatňují a získávají na významu akce spojené s oslavami tradičních svátků a lidových zvyků (masopust, velikonoce, pálení čarodějnic, ...).

Specifickou, i když co do počtu lokalit omezenou, nabídku představuje lázeňství v Třeboni, Bechyni a Vrážích u Písku. Lázeňství, jakožto specifická forma dlouhodobého CR, významně zvyšuje ekonomický efekt, který s sebou přináší. Díky lázeňství je např. vytíženost řady ubytovacích a stravovacích zařízení v Třeboni na úrovni dosahované obdobnými zařízeními v celoročně využitelných oblastech cestovního ruchu. O obnovu lázeňské tradice proto usilují i některá další města v kraji (např. Prachovice, Nové Hrady).

Pro další rozvoj cestovního ruchu v oblasti budou mít význam i další formy CR jakými jsou např. incentivní turismus, kongresový turismus, tzv. „wellness“, ve venkovském prostoru pak agroturistika a v chráněných územích přírody i různé formy ekoturistiky. V kraji jsou dostatečné kapacity zejména pro incentivní cestovní ruch v podobě mnoha podnikových objektů, rekreačních a školících zařízení, penzionů apod. Pro kongresový cestovní ruch nejsou v kraji kapacitně vhodné objekty, spíše se uplatňuje pořádání konferencí, seminářů, apod.

Podle výsledků provedených průzkumů návštěvnosti má návštěvnost oblasti převážně jednosezónní charakter s výraznou letní sezónou. Jak vyplývá z následujícího grafu, přibližně 60 % návštěvníků přijíždí do jižních Čech v letních měsících, 22 % navštíví region na jaře a na podzim, a necelých 20 % zavítá do oblasti v zimním období. V příhraničních oblastech kraje využívá téměř polovina návštěvníků otevřenost hranic k návštěvě bavorské či rakouské části Šumavy.

Návštěvnost oblasti se v letním období koncentruje do několika intenzivněji využívaných prostorů, především do rekreačních oblastí v blízkosti přehradních nádrží a rybníků (Lipno, Orlický, rybníky na Třeboňsku,

Budějovicku a Jindřichohradecku) a podél vodních toků (Vltava, Lužnice, Otava), dále v turisticky atraktivních oblastech (Šumava, Novohradské hory, Třeboňsko, ...). Vedle přírodních atraktivit se návštěvnost v regionu soustřeďuje do historických měst, do míst s výskytem historických pamětihodností a kulturních aktivit (Č. Krumlov, Č. Budějovice, Písek, Tábor, Třeboň, Jindřichův Hradec, Prachatice, Hluboká n. Vlt., atd.).

V zimním období se návštěvnost koncentruje především do oblasti Šumavy (centrální Šumava, Stašsko, Lipno-Kramolín), tedy do míst se sněhovou pokrývkou a infrastrukturou pro provozování zimních sportů.

1.5.2 Profil návštěvníka, hlavní cílové skupiny

Z uvedených průzkumů si lze udělat obrázek o „typických“ návštěvnících Jihočeského kraje²³. Jsou to lidé, kteří mají rádi přírodu, památky, kulturu a historii, aktivní dovolenou/pobyt, oceňují klid a kvalitní životní prostředí.

Do jižních Čech přijíždějí buďto sami, s rodinami nebo s přáteli a známými, a to převážně vlastními dopravními prostředky. Místem trvalého bydliště bývá velice často Praha, České Budějovice, Plzeň, Brno a obce a města v sousedních krajích. Každý třetí ubytovaný návštěvník je cizinec.

Téměř čtyři pětiny návštěvníků se do jižních Čech vrací opakovaně (30% jezdí do regionu často, 50% jej navštívilo poněkoličtější). Míra loajality je tak vysoká; téměř 80% dotazovaných návštěvníků uvedlo v průzkumech, že se do jižních Čech brzy znovu vrátí. Naprostá většina návštěvníků si zajišťuje pobyt sama (až 90%); podíl organizované turistiky je tak velice nízký (cca 10%). Více než polovina návštěvníků přijíždí do jižních Čech vlastním autem (či na motocyklu), dvě pětiny pak přijíždějí buďto vlakem a autobusem (obou dopravních prostředků využívá po cca 20% návštěvníků).

Třetina hostů v létě (a až dvě pětiny v zimě) je ubytována ve vlastních chalupách či chatách nebo u známých, více než dvě pětiny se ubytovává v hotelích, penzionech a v soukromí; v letním období využívá zhruba čtvrtina návštěvníků kempy a tábořiště.

Z výše uvedeného tedy vyplývá, že návštěvníci jezdí do jižních Čech hlavně za:

- krásami přírody a krajiny
- kulturními a historickými památkami
- turistikou a možnostmi aktivního sportovního vyžití
- klidem a odpočinkem
- zdravým prostředím
- lázeňstvím.

Na tomto základě lze stanovit tyto hlavní cílové skupiny²⁴ návštěvníků jižních Čech:

- milovníci přírody (turisté zajímající se o poznání přírodních pozoruhodností)
- kulturně orientovaní návštěvníci („kulturní turisté“)
- sportovci, aktivně orientovaní turisté (cyklisté, pěší turisté, vodáci, lyžaři, rybáři,..)
- návštěvníci vyhledávající odpočinek („rekreanti“, rodiny s dětmi)
- lázeňští hosté

1.5.3 Formy cestovního ruchu a rekreační aktivity

Mezi hlavní formy cestovního ruchu patří v letním období dlouhodobá pobytová rekreace spojená s dovolenou či prázdninami; na jaře, na podzim a v zimě pak převažují krátkodobé, převážně víkendové pobyty.

V kraji jsou příznivé podmínky především pro rozvoj následujících forem cestovního ruchu:

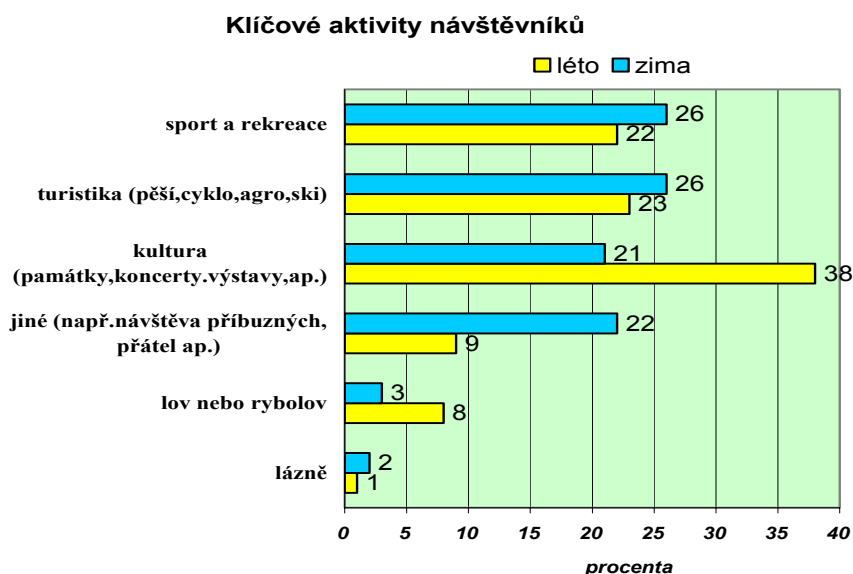
- **aktivní cestovní ruch** - pěší turistika, cykloturistika, vodní turistika, vodní sporty, sportovní a rekreační rybaření, sjezdové lyžování, běžecké lyžování, hypoturistika a jezdeckví, agroturistika

²³ viz příloha č. 9 souhrnná zpráva katedry CR, ZF JU Tábor: Profil návštěvníka jižních Čech

²⁴ viz příloha č. 9 souhrnná zpráva katedry CR, ZF JU Tábor: Profil návštěvníka jižních Čech

- **poznávací cestovní ruch** – orientovaný na historii, památky, architekturu, kulturu, tradice, přírodní pozoruhodnosti
- **incentivní cestovní ruch** – organizace konferencí (kongresů), organizace školicích a vzdělávacích programů, organizace podnikových seminářů („team buiding“,...)
- **lázeňství a péče o zdraví** - lázeňské léčebné a rekondiční pobyty, preventivní ozdravné pobyty dětí, rekreační pobyty rodin s dětmi, pobyty seniorů

Hlavní aktivity návštěvníků Jihočeského kraje vyplývající z průzkumu návštěvnosti jsou uvedeny v grafu:

K podobným závěrům dospěla jednání pracovní skupiny, ze kterých vyplývají hlavní formy a aktivity cestovního ruchu umístěné do rekreačních prostorů kraje, jak je uvádí následující tabulka:

Formy cestovního ruchu	Typ krajiny - rekreační prostor	Aktivity cestovního ruchu
aktivní cestovní ruch	příroda, krajina	pěší turistika
		cykloturistika
		ostatní aktivity (myšlivost, golf,...)
	voda – řeky, rybníky, jezera, přehradní nádrže	vodní turistika
		vodní sporty
	hory	sportovní a rekreační rybaření
		sjezdové lyžování
		běžecské lyžování
	venkov	hippoturistika a jezdeckví
		agroturistika
ekoturistika,...		
poznávací cestovní ruch	města, hrady, zámky	poznávání historie a památek
	venkov	poznávání architektury

Formy cestovního ruchu	Typ krajiny - rekreační prostor	Aktivity cestovního ruchu
		poznávání kultury, tradic
	chráněná přírodní území	poznávání přírody
	města	organizace konferencí (kongresů)
incentivní cestovní ruch	školicí a rekreační zařízení	organizace tréninkových a vzdělávacích programů organizace podnikových seminářů („team buiding“)
	lázně	lázeňské léčebné a rekondiční pobyty
lázeňství a péče o zdraví	příroda – letní tábory	preventivní ozdravné pobyty dětí
	voda chaty, chalupy	rekreační pobyty rodin s dětmi pobyty seniorů

1.5.4 Kategorizace území Jihočeského kraje

Na základě zobecněných závěrů kapitol o hlavních cílových skupinách, formách a aktivitách cestovního ruchu dospěla pracovní skupina a řešitelský tým k závěru, že zónace území Jihočeského kraje by měla z pohledu cestovního ruchu vycházet ze základního členění na rekreační prostory „příroda“, „voda“, „kultura a historie“, „lázně“ a „venkov“. Územní členění těchto zón nelze jednoznačně určit, neboť na mnoha místech kraje dochází k jejich překrytí. V těchto lokalitách se pak kumulují rekreační aktivity a návštěvnost.

Marketingové turistické regiony Šumava a jižní Čechy popsané dále v kapitole II.6 byly po diskuzi regionálních aktérů vybrány za **základ kategorizace území Jihočeského kraje** pro potřeby rozvoje cestovního ruchu. Po porovnání dostupných faktografických údajů o regionálním CR byly identifikovány tyto základní oblasti (zóny) CR v jižních Čechách.

Region Šumava:

- zóna přírodních oblastí s převahou sportovních a poznávacích aktivit
- zóna vodních ploch a vodních toků s převládajícími sportovními a rekreačními aktivitami

Region jižní Čechy:

- zóna přírodních oblastí s převahou sportovních a poznávacích aktivit
- zóna vodních ploch a vodních toků s převládajícími sportovními a rekreačními aktivitami
- historická města s převládajícími kulturními a poznávacími aktivitami CR
- lázeňská místa s převládajícími ozdravnými a rekreačními pobyty
- zóna pro venkovskou turistiku

Geografické rozložení těchto zón znázorňuje **mapa kategorizace území Jihočeského kraje**²⁵, vycházející z rozmístění turistických atraktivit. Základní členění kraje na dva marketingové regiony Šumavu a jižní Čechy je v ní doplněno o místa s rozvinutou „přírodní“, „kulturní“ a „vodní“ turistikou, která jsou uvedena dále. Dále jsou v ní uvedeny významné turistické atraktivity, jako jsou hrady, zámky, tvrze a historická města, která tvoří základní nabídku kulturně orientovaným turistům.

Mezi hlavní územní rekreační celky patří v **regionu Šumava**:

- Centrální Šumava – v létě pěší, vodní, cykloturistika, poznávací turistika – NPŠ, v zimě zimní sporty

²⁵ viz mapa č. 4 Turistické atraktivity v Příloze č. 4

- Lipensko – vodní sporty, rekreační pobyty, pěší, vodní, cykloturistika, poznávací turistika

v regionu jižní Čechy:

- Novohradské hory – v létě pěší a cykloturistika, poznávací turistika, v zimě lyžování
- Třeboňsko – pěší a cykloturistika, rekreační pobyty u vody, lázně, poznávací turistika
- Vltava, Lužnice – vodní turistika, poznávací turistika, cykloturistika
- Města Český Krumlov, Jindřichův Hradec, Tábor, Písek, Prachatice, České Budějovice, Třeboň, Slavonice – poznávací turistika, kulturní turistika
- Orlická přehrada – vodní sporty, rekreační pobyty, cykloturistika, poznávací turistika

Mezi oblasti s méně intenzivním cestovním ruchem, které jsou vhodné zejména pro rozvoj aktivních forem cestovního ruchu (cykloturistika, venkovská turistika apod.) pak patří většina území Jihočeského kraje – zejména následující oblasti (mikroregiony) okresů:

- Tábor – Jistebnicko (Čertovo břemeno), Mladovožicko, Bechyňsko, Borkovická blata
- Písek – Milevsko, Písecké hory, Blanicko-otavský region (Ražice, Protivín),
- Strakonice – Blatensko, Blanicko-otavský region (Vodňany), Volyňsko,
- Prachatice – Staroprachaticko, Vlachovobřežsko, Vimpersko
- Český Krumlov – Blanský les, Pomalší (Kaplicko),
- České Budějovice – Pomalší, Vltavotýnsko,
- Jindřichův Hradec - Česká Kanada, Jindřichohradecko, Dačicko apod.

Především do těchto území se zvýšeným potenciálem CR²⁶ je žádoucí rozptýlit návštěvníky z oblastí s intenzivním cestovním ruchem, které jsou uvedeny výše (viz hlavní územní rekreační celky). Příprava těchto území na očekávané zvýšení návštěvnosti a intenzity CR by měla probíhat hlavně v postupném odstraňování disparit a nedostatků v těchto opatřeních:

- vybavenost základní infrastrukturou CR (informační systémy, ubytovací a stravovací zařízení ad.)
- informovanost návštěvníků,
- příprava a tvorba produktů CR,
- propagace a marketing území apod.

I.6 Konkurence a postavení kraje na trhu cestovního ruchu

Jižní Čechy patří mezi nejoblíbenější a nejnavštěvovanější destinace v České republice. Tuto skutečnost potvrzují i níže uvedené údaje o počtu statisticky evidovaných pobytových dnů za období 1996-2000.

Vývoj návštěvnosti (1996 – 2000)

Kraj	Ubytování návštěvníci celkem (počet osob)		Pobytové dni celkem 1996 až 2000
	1996	2000	
Praha	2 570 813	2 483 989	40 752 869
Jihočeský	814 973	1 005 968	23 246 805
Královehradecký	929 394	976 511	18 778 983
Jihomoravský	857 207	880 131	17 736 201

²⁶ viz příloha č. 5 potenciál CR

Liberecký	670 366	877 657	15 766 699
Středočeský	611 581	807 999	14 431 462
Moravskoslezský	664 547	635 289	13 845 086
Karlovarský	517 238	618 282	11 638 441
Ústecký	421 326	507 091	11 394 026
Zlínský	498 449	469,286	10 796 953
Plzeňský	454 898	454 880	9 470 871
Olomoucký	487 741	398 120	8 930 274
Vysočina	381 374	394 281	8 850 881
Pardubický	317 293	329 232	6 984 386

Zdroj: ČSÚ

Při hodnocení pozice jižních Čech z hlediska konkurence je třeba sledovat dva základní pohledy; a) jednak postavení regionu mezi konkurenčními turistickými regiony na domácím i mezinárodním trhu cestovního ruchu, b) jednak pozici a úspěšnost regionu v konkrétní nabídce specifických aktivit forem CR pro jednotlivé cílové skupiny návštěvníků.

1.6.1 Konkurence turistických regionů

Na celkovou úspěšnost turistického regionu na trhu CR má vliv zejména

- poloha a dostupnost regionu pro domácí i zahraniční návštěvníky
- kvalita přírodních podmínek a atraktivita krajiny
- bohatství a pestrost nabídky historických památek a kulturních atraktivit
- úroveň a kvalita nabídky turistické infrastruktury a služeb pro návštěvníky
- nabídka zajímavých regionálních, popř. místních produktů
- svébytný výraz, značka a identita turistického regionu
- efektivnost a účinnost marketingu a organizace CR
- popř. další faktory (např. cenová úroveň, bezpečnost,...atd.)

Návštěvníci regionu vysoce hodnotí především přitažlivost a rozmanitost krajiny, a přírodu jižních Čech, kvalitu životního prostředí, klidné prostředí i vstřícnost místních obyvatel²⁷. Současně oceňují existující nabídku a infrastrukturu pro pěší turistiku a cykloturistiku, možnosti výletů, bohatství nabídky kulturních a historických památek, informace a servis pro hosty, vzhled obcí,.

S čím však nejsou spokojeni, to jsou především:

- omezené možnosti pro sportovní a společenské vyžití při špatném počasí a v období mimo hlavní sezónu, a s nabídkou pro rodiny s dětmi, tedy s možnostmi využití volného času všeobecně,
- se stavem komunikací, s dopravním značením silnic II. a III. třídy, s dopravní obslužností v některých venkovských oblastech,
- částečně pak s kvalitou péče o hosty, s přístupem a úrovní obsluhy, s cenami, která neodpovídají výkonu a kvalitě.

Toto jsou důležité faktory, které rozhodují o spokojenosti hosta v regionu a ovlivňují i jeho budoucí rozhodnutí o tom, zda se vrátí či pojede jinam. Z průzkumů návštěvnosti vyplynulo, že nejvíce návštěvníků

²⁷ viz příloha č. 9 souhrnná zpráva katedry CR, ZF JU Tábor: Profil návštěvníka jižních Čech

jižních Čech představují obyvatelé sousedních krajů (Středočeského, Plzeňského, Vysočiny a Jihomoravského). Na celkový objem a návštěvnost cestovního ruchu lze usuzovat rámcově z níže uvedených údajů.

Kraj/region	Lůžková kapacita		Počet hostů v ubytovacích zařízeních (v tis.)		Počet přenocování (v tis.)	Průměrný počet přenocování	Průměrná délka pobytu (počet dnů)
	celkem	Hotely, penziony (využití v %)	celkem	z toho zahranič. v%			
Středočeský	37 060	42,4	808	34	3 372	4,2	5,2
Plzeňský	24 086	39,8	465	34	1 958	4,2	5,2
Vysočina	22 866	39,7	394	25	1 820	4,6	5,6
Jihomoravský	37 006	40,3	880	39	3 225	3,7	4,7
Jihočeský	52 338	42,3	1 006	32	4 385	4,4	5,4

Zdroj: ČSU rok 2 000

Jižní Čechy mají ve srovnání se svými bezprostředními sousedy výrazně vyšší lůžkovou kapacitu v nabídce ubytování. Společně se Středočeským krajem dosahují i nejvyšší míry obsazenosti lůžkových kapacit ve skupině zařízení hotelového typu.

Relativně příznivými ukazateli jsou i průměrný počet přenocování a průměrná délka pobytu návštěvníků.

S ohledem na rekreační potenciál a celkovou atraktivitu jižních Čech zejména pro zahraniční návštěvníky, kteří vyhledávají především destinace nabízející kulturní dědictví, je jejich podíl na celkovém počtu ubytovaných návštěvníků poměrně nízký.

Charakter cestovního ruchu ve Středočeském kraji je výrazně ovlivňován existencí hlavního města Prahy. Návštěvníci Prahy využívají jednak turistickou infrastrukturu na území regionu a dále jeho přírodní a kulturně historické atraktivity.

Na druhé straně je přírodní potenciál území intenzivně využíván k rekreaci samotnými obyvateli Prahy, a to zejména formou druhého bydlení (chataření a chalupaření), rozšířeného především v povodí Sázavy, Vltavy a Berounky a v okolí přehradních nádrží. Významné postavení má i jednodenní výletní a poznávací turistika.

Výrazným poutem Plzeňského a Jihočeského kraje je oblast Šumavy. Šumava a Český les jsou rovněž výraznými přírodními atraktivitami kraje nadregionálního významu. Zázemí Plzně nabízí atraktivní přírodní podmínky jak pro krátkodobé formy turistiky, tak pro rekreační pobyty (druhé bydlení, rekreace u vody – přehradní nádrž Hracholusky). Díky dálničnímu napojení je dostupnost oblasti velmi dobrá a pro ekonomiku CR v regionu má význam i související transitní návštěvnost. Plzeňský kraj jako turistický region však nemá takovou vlastní výraznou identitu a jednotnou image na trhu CR, jako Jihočeský kraj.

Naproti tomu kraj Vysočina má relativně homogenní krajinný výraz a jako turistický region má i silnou vlastní identitu. Mezi hlavní atraktivity patří především krajinářský výraz a přírodní podmínky, kvalitní životní prostředí, kulturní památky, historická města (v čele s Telčí, rezervací UNESCO), tradiční řemesla.

Region skýtá vynikající předpoklady pro rozmanité formy celoroční turistiky, pro venkovskou turistiku a agroturistiku. Region usiluje o vytvoření regionálního managementu cestovního ruchu. V současné době tak již vytváří jednotnou image turistického regionu Vysočina účinnými marketingovými opatřeními.

Ze všech uvedených regionů však konkuruje na trhu cestovního ruchu jižním Čechám nejvíce turistický region jižní Morava. Tento fakt potvrzují i zkušenosti pracovníků cestovních kanceláří a jihočeských informačních středisek.

Třebaže byl celkový počet návštěvníků²⁸ jižní Moravy koncem 90. let o cca 10 % nižší, počet zahraničních návštěvníků byl naproti tomu o něco vyšší, než v jižních Čechách (podíl cizinců na celkové návštěvnosti činil u JM 39% oproti 32 % v JČ). Navíc údaje z roku 2001 dokládají, že počet ubytovaných návštěvníků byla zhruba na srovnatelné úrovni.

Turistický region jižní Morava disponuje částečně odlišnou strukturou nabídky ubytování; 60% návštěvníků je ubytováno v hotelích a penzionech, zatímco v regionu jižní Čechy je to pouze 40% návštěvníků (zhruba polovina návštěvníků využívá nabídky a možnosti sezónního ubytování v kempech, chatových osadách a tábořištích). Míra využití, resp. obsazenosti ubytovacích kapacit je však u hotelových zařízení a penzionů na přibližně stejné úrovni jako v jižních Čechách (40,3 resp. 42,3 %).

Jižní Morava postrádá srovnatelnou nabídku možností pro lyžování a zimní pobytovou rekreaci. Tato skutečnost ovlivňuje i průměrnou délku pobytu návštěvníků, která je v jejím případě o 15% kratší a činí 4,7 dne.

Turistický region jižní Morava však předčí jižní Čechy především v úrovni celkové nabídky a kvality turistických produktů (zejména regionálních), v efektivnosti managementu cestovního ruchu, který ovlivňuje i kvalitu a účinnost regionálního marketingu.

V tomto smyslu proto považujeme potřebu zlepšení regionální koordinace a spolupráce všech aktérů při přípravě a inovaci turistických produktů za důležitý předpoklad pro udržení, popř. posílení pozice jižních Čech mezi domácími regiony na trhu cestovního ruchu.

1.6.2 Konkurence z hlediska forem a aktivit CR

Ve skutečnosti však mají jižní Čechy z pohledu jednotlivých cílových skupin samozřejmě konkurenci větší.

Aktivní milovníci přírody a naučné a poznávací turistiky mají v ČR poměrně bohatou nabídku zejména v podobě dalších velkoplošných chráněných území přírody. Z oblastí horského charakteru, s možností celoroční, pobytové rekreace jsou to např. Beskydy, Jeseníky, Orlické hory, Jizerské hory, Krkonoše, Krušné hory, Žďárské vrchy, Bílé Karpaty. Ze sousedních zahraničních regionů mají obdobnou nabídku Slovensko, Rakousko a Bavorsko.

Jihočeský kraj disponuje i omezenými možnostmi pro provozování **zimních sportů**, a to v zejména oblasti Šumavy (sjezdové lyžování, běh na lyžích) a Novohradských hor (běh na lyžích). Konkurenty jsou nejenom lyžařská střediska v ostatních českých a moravských horách, ale i lyžařské areály především v sousedním Rakousku. Obyvatelé jižních Čech, kteří podle průzkumů návštěvnosti především využívají potenciál uvedených oblastí a existující nabídku pro provozování zimních sportů, sami poměrně často navštěvují i sousední lyžařská střediska v Horním Rakousku (např. sjezdařský areál „Hochficht“), nabízející výrazně lepší lyžařské podmínky (infrastrukturu, standard i služby), než obdobné lokality na našem území.

Cykloturistiku, s kvalitní infrastrukturou a službami, lze dnes provozovat nejen v uvedených oblastech, ale i v dalších turisticky tradičních a atraktivních regionech (Jižní Morava, Vsetínské vrchy, Českomoravská vysočina, Český ráj, Křivoklátsko, Posázaví,...). Současný trend, související s všeobecně rostoucí oblibou cykloturistiky, vede k budování infrastruktury a značených tras i v přírodně a krajinářsky méně atraktivních územích, která však často nabízejí potřebné služby a kvalitní zázemí. Pro udržení pozice jižních Čech v tomto segmentu je proto třeba nabídnout především zajímavé regionální produkty.

Obdobně nabízí možnosti **rekreace u vody** a provozování vodních sportů a vodní turistiky celá řada tradičních a vyhledávaných turistických destinací (nejblíže ze sousedních regionů např. vodní nádrže na Vltavě – Slapy, Orlík, na Dyji – Novomlýnské nádrže, Vranov, či přehradní nádrž Hracholusky v Plzeňském kraji). Závažný problém však představuje především eutrofizace vodních nádrží i turisticky exponovaných říčních toků (Lužnice, Dolní Vltava,..) snižující jejich atraktivitu i využitelnost pro cestovní ruch. V posledním období se

²⁸ CSÚ - statistika počtu ubytovaných v roce 2000

náročnější zájemci o vodní turistiku například stále více orientují i např. do sousedních rakouských horských oblastí.

Agroturistika představuje perspektivní formu pobytové rekreace ve venkovském prostoru, která nachází podporu i ze strany Evropské unie. Zájem o dovolené na statku roste, a to jak mezi domácími, tak i zahraničními účastníky cestovního ruchu. Na území ČR jsou hlavními konkurenty jižních Čech, které disponují značným potenciálem pro rozvoj této formy CR, především kraje Královéhradecký, Olomoucký a zejména Vysočina. Oproti uvedeným konkurenčním oblastem vykazuje Jihočeský kraj výrazně nižší průměrnou délku pobytu u této formy CR, a to až o 60%.

Lázeňství doplňuje nabídku hlavních forem cestovního ruchu v oblasti jižních Čech. I když je jeho význam z hlediska celkového objemu návštěvnosti zdánlivě okrajový, zaujímá kapacitou zařízení a počtem lázeňských hostů 5. místo mezi kraji v ČR. Průměrná délka pobytu lázeňských hostů pak překračuje průměrný pobyt lázeňských hostů v ČR o zhruba 15%. Vytíženost kapacit lázeňských zařízení je mimořádně vysoká (78% v roce 2000 oproti např. 59% v Karlovarském kraji). Vedle Karlovarského kraje, který v tomto segmentu zaujímá zcela dominantní postavení v ČR, jsou hlavními „konkurenty“ především lázeňská místa v krajích Královéhradeckém, Olomouckém a Zlínském.

Žádná z výše uvedených turistických oblastí však pravděpodobně nemá úplnost a pestrost nabídky jižních Čech. Jejich návštěvnickou atraktivitu navíc umocňují turistické, kulturní a poznávací prožitky a možnosti, které nabízejí především bavorská oblast Šumavy (Bayerischer Wald) a sousední rakouské regiony Muhlviertel a Waldviertel. Ty jsou dnes navíc navzájem propojeny i turistickou infrastrukturou.

Hlavní atraktivitou **Bavorského lesa** je nejen národní park, ale i kulturní krajina se svébytnou historií a tradicemi, která jej obklopuje. Obdobně jako u Šumavy se jedná o celoročně využitelnou oblast vyhledávanou zejména „milovníky přírody“ a „aktivními sportovci“.

Oblast Bavorského lesa nabízí cca 75 000 lůžek, převážně v zařízeních středního a vyššího standardu (hotely, penziony, apartmány,..). Míra obsazenosti ubytovacích zařízení dosahuje v průměru 45 %. V pestré nabídce gastronomických zařízení se nabízí především místní a regionální pokrmy. Péče o hosty a kvalita služeb je tradičně na vysoké úrovni a poměr „cena/výkon“ je v tomto turistickém regionu velice příznivý.

Oblast nabízí bohatou turistickou infrastrukturu, a to nejen pro hlavní sezóny, ale i pro mimosezónní období. V nabídce nechybí zařízení pro rodiny s dětmi a zařízení s možností využití při špatném počasí. Organizace CR a marketing v tomto turisticky vyhledávaném regionu jsou na vysoké profesionální úrovni. Totéž platí o kvalitě produktů a o diferencované nabídce programů pro rozmanité cílové skupiny návštěvníků. Cestovní ruch má v území politickou podporu a při jeho rozvoji jsou využívány i strukturální fondy a iniciativy EU.

Příhraniční regiony Muhlviertel a Waldviertel patří v Rakousku mezi ekonomicky slabé regiony a turisticky méně exponované oblasti. Cestovní ruch je zde, až na výjimky (lyžařský areál Hochficht, rekreační zóna Listchau), převážně extenzivní povahy a má podobu rekreačních prázdninových pobytů, krátkodobé výletní turistiky, agroturistiky a lázeňství.

Celkový počet přenocování činí zhruba 2 miliony za rok, což vypovídá jednak o relativně nízké ubytovací kapacitě (cca 15 - 20 000 lůžek), jednak o nižší míře jejich využití (okolo 25%). Z hlediska druhové skladby převažují penziony, ubytovací hostince a ubytování v soukromí. I když se jedná o dvousezónní oblast, letní sezóna v ní jednoznačně dominuje.

Oblast nenabízí dostatečně rozvinutou turistickou infrastrukturu, chybí atraktivní produkty a koordinace nabídky, a tak postrádá významnější zastoupení zahraniční klientely. Kvalita nabízených služeb je však na dobré úrovni. Cestovní ruch je z pohledu místní a regionální úrovně rovněž dobře organizován, obě turistické oblasti usilují o kvalitní regionální marketing. Obdobně jako v Bavorsku, i zde se cestovní ruch těší politické podpoře a jeho rozvoj je podporován ze strukturálních fondů a iniciativ EU.

Z hlediska konkurence jižních Čech se tak prozatím spíše jedná o vzájemné obohacení a doplňování nabídky, ze které pak mají užitek návštěvníci na obou stranách hranice. Úroveň přeshraniční koordinace a

spolupráce v této oblasti je však prozatím málo rozvinutá a funguje spíše na lokální úrovni. Do budoucna je třeba podpořit společné aktivity v oblasti marketingu, turistické infrastruktury, produktů a programů, a to zejména na regionální úrovni.

I.7 Marketing cestovního ruchu

Cestovní ruch se stal na konci minulého století produktem masové spotřeby. Nabídka CR na mezinárodním i domácích trzích se neustále rozšiřuje a uplatnit se v silící konkurenci mezi zeměmi a turistickými regiony je stále obtížnější. Požadavky zákazníků, účastníků CR na straně poptávky, se rovněž zvyšují. Potenciální návštěvník vždy hledá uspokojení svého zájmu prostřednictvím nabídek, které posuzuje a navzájem vyhodnocuje. Získat zájem zákazníka znamená jít systematicky cestou orientovanou na informovanost, na budování image, na vytváření/vzbuzování potřeb a na následném uspokojování těchto potřeb.

Účelem marketingu je „poskytnout požadovaný výkon/službu v požadovaném čase a na daném místě, za odpovídající cenu a vhodným způsobem (za účinné propagační podpory) správnému zákazníkovi a tím docílit zisk“ (Medienmappe Tourismus, Rakousko, 1993). Jedná se tedy o komplexní úkol. Z hlediska vnitřního marketingu jsou hlavními cíli zkvalitnění nabídky/produktů CR, vyšší rovnoměrnost ve využívání rekreačního potenciálu regionu a s tím související usměrňování návštěvnosti, rozšiřování infrastruktury pro volný čas, vytváření společných a regionálních nabídek.

Důraz by měl být kladen především na tvorbu nabídek nezávislých na hlavních sezónách – tedy např. nabídek podporujících městskou turistiku, na rozvoj incentívního a kongresového turismu, na nabídky z oblasti kultury, vzdělávání, na lázeňské, rehabilitační pobyty, apod..

I.7.1 Regionální marketing

Významným předpokladem pro úspěšný vnitřní regionální marketing je identifikace místních obyvatel s regionem jižních Čech, případně Šumavy. Jihočeský kraj má historicky zakořeněný geografický prostor a obyvatelé jižních Čech se cítí být „Jihočechy“. Vznik Jihočeského kraje, který svými správními hranicemi vymezuje celou oblast jižních Čech, k pocitu této výrazné regionální identity významným způsobem napomáhá i institucionálně.

Vnější marketing zahrnuje i proces přípravy produktů podle vývoje potřeb a očekávání zákazníků, jehož součástí je i vytváření a podpora komunikačního prostředí ve vztahu k zákazníkovi. Účinnost pak záleží na kvalitě řízení marketingu, na managementu produktů.

Nejúčinnější marketingovou formou je cílený marketing, připravující produkty pro konkrétní cílovou skupinu. Tato forma marketingu se v regionu uplatňuje, i když v omezeném rozsahu a především na lokální úrovni. Jedná se především o větší města a o návštěvnícky exponovaná střediska CR, kde se klade stále větší důraz na větší specializaci a cílený výběr, na orientaci na kvalitu a na určité segmenty trhu, na vytváření nabídek pro mimosezóny, na rozvoj specifických forem CR („wellness“, kongresová turistika,...).

Ve venkovských oblastech se pak jedná zejména o agroturistiku a cykloturistiku orientovanou na aktivní prožitky a poznávání přírodního a kulturního bohatství oblastí. Celkově se tato činnost více profesionalizuje a její náročnost, má-li splnit očekávání, se neustále zvyšuje.

Obvyklejší formou marketingu v regionu je tzv. masový marketing, který vytváří produkty bez rozlišení cílových skupin, popř. marketing orientovaný na produkt, který vytváří alternativní nabídku pro kohokoliv.

V posledních deseti letech bylo v jihočeském regionu vydáno velké množství tištěných materiálů v podobě image-prospektů, mapek a průvodců. Tyto materiály jsou vydávány převážně nekoordinovaně městy, obcemi, sdruženími, mikroregiony, či jednotlivými podnikateli za účelem propagace místních a mikroregionálních částí jižních Čech. Materiály nemají žádné jednotící prvky, ani koordinovanou distribuci. Jedinými soubornými materiály o jižních Čechách jsou pouze výpravné publikace vydávané soukromými subjekty a image-prospekt vydaný Jihočeskou centrálou cestovního ruchu (JCCR).

Jižní Čechy se již několik let společně prezentují na veletrzích cestovního ruchu prostřednictvím okresních úřadů, JCCR a v současnosti prostřednictvím nově vzniklého Krajského úřadu Jihočeského kraje. Výstavní expozice však nejsou zastřešeny jednotným logem („corporate design“), což snižuje jejich marketingový dopad. JCCR se v minulém období nepodařilo zcela naplnit roli regionálního koordinátora marketingových aktivit především proto, že snahy o vytvoření široce založené regionální partnerství v oblasti jižních Čech, sdružující reprezentanty všech hlavních skupin aktérů působících v oblasti cestovního ruchu, byly neúspěšné.²⁹

Hlavním nedostatkem, který snižuje účinnost marketingových opatření, je tak neexistence regionálního managementu CR zaměřeného především na koordinaci a řízení marketingových aktivit na regionální úrovni a dále absence regionální marketingové strategie. Vypracování marketingové strategie tak představuje důležitý krok na cestě k dosažení vyšší efektivity cestovního ruchu pro region.

Jihočeský kraj nemá rovněž vytvořenou vlastní značku – logo a manuál pro jeho užívání v oblasti cestovního ruchu, kterým by se navenek prezentoval (tzv. „corporate identity“). Tento citelný nedostatek je nutné v situaci, kdy existuje silná identifikace místního obyvatelstva s Jihočeským krajem a výrazný „image“ jižních Čech v cestovním ruchu, co nejdříve odstranit i v rámci naplnění cílů této strategie.

1.7.2 Marketingová strategie Jihočeského kraje

Marketingová strategie Jihočeského kraje by měla vycházet z členění České centrály cestovního ruchu na dva svébytné turistické regiony - jižní Čechy a Šumavu (viz následující mapa). Zároveň by mělo dojít k jednotné prezentaci celého Jihočeského kraje zejména prostřednictvím společných propagačních materiálů, internetových stránek a společnou účastí na výstavách a veletrzích CR v ČR i zahraničí. Pro úspěšné dosažení cílů této strategie rozvoje CR bude nutné zpracovat **marketingovou studii cestovního ruchu**, která by se podrobně zabývala všemi aspekty marketingu cestovního ruchu v Jihočeském kraji.

Marketingové turistické regiony ČR

Na základě provedených analýz a vyhodnocení struktury a územního rozložení nabídky a potenciálu cestovního ruchu se na území Jihočeského kraje vymezují dva samostatné **marketingové regiony**:

marketingový region **jižní Čechy** a
marketingový region **Šumava**

Hlavní cílové skupiny návštěvníků pro marketingové regiony jižní Čechy a Šumava:

²⁹ viz příloha č. 10 Jihočeská centrála cestovního ruchu

- **milovníci přírody** (turisté zajímající se o poznání přírodních pozoruhodností)
- **kulturně orientovaní návštěvníci** („kulturní turisté“)
- **sportovci, aktivně orientovaní turisté** (cyklisté, pěší turisté, vodáci, lyžaři, rybáři,..)
- **návštěvníci vyhledávající odpočinek** („rekreanti“, rodiny s dětmi, senioři)
- **lázeňští hosté**

Marketingová strategie regionu bude vycházet z důkladné analýzy trhu a z vyhodnocení příležitostí. Jejím úkolem bude stanovit pro hlavní segmenty trhu (cílové skupiny) vhodný marketingový mix. Ten bude obsahovat definici produktů, volbu způsobu propagace, ceny produktů a stanovení způsobu jejich distribuce a umístění na trhu.

Pro úspěšnou realizaci marketingové strategie je důležité ustavení managementu cestovního ruchu včetně stanovení požadavků na zdroje nezbytné pro její implementaci.

I.8 Organizace cestovního ruchu, regionální management

V rámci dosavadních prací byla podrobně analyzována a vyhodnocena současná situace v oblasti cestovního ruchu v kraji. Vedle posouzení velkého množství statistických dat a dalších dostupných informací a podkladů byly provedeny i specializované průzkumy (průzkum návštěvnosti, průzkum dopadů a přínosů cestovního ruchu pro rozvoj měst a obcí) a zorganizovány semináře pro podnikatele a odborníky působící v cestovním ruchu. Cílem všech těchto prací bylo získání co nejdůvěhodnějšího obrazu o přednostech i slabínách cestovního ruchu v kraji.

Jak již bylo uvedeno, cestovní ruch se stal významným sektorem v ekonomice regionu, s příznivými dopady na zaměstnanost, vývoj veřejných příjmů a daňovou výťažnost, na rozmach malého a středního podnikání, na celkový místní ekonomický rozvoj (např. 1 milion ubytovaných návštěvníků v roce 2000 zanechal při 5,4 pobytových dnech v regionu odhadem více než 6,1 mld. Kč).

Současné trendy ve vývoji poptávky, a to jak na domácím, tak i na mezinárodním trhu cestovního ruchu potvrzují, že jižní Čechy mají - jako významný turistický region v ČR - dobré šance pro další rozmach tohoto dynamického odvětví světové ekonomiky. Na druhé straně se již dnes střetávají se stále rostoucí konkurencí. Úspěšně obstát v této soutěži domácích i sousedních zahraničních turistických regionů bude vyžadovat mobilizaci potenciálu a vnitřních rezerv na straně nabídky.

Na základě provedených zjištění se ukázalo, že největším problémem, který brání úspěšnějšímu rozvoji cestovnímu ruchu v oblasti Jihočeského kraje, je nízká úroveň koordinace a řízení aktivit cestovního ruchu na úrovni celého regionu. Tato skutečnost je odrazem doposud málo rozvinutého regionálního partnerství, které by bylo založeno na aktivní a cílené spolupráci veřejného a soukromého sektoru, a na zapojení případně dalších subjektů do regionálního managementu cestovního ruchu.

Na úrovni kraje existuje několik desítek subjektů – krajský úřad, JCCR, obce, venkovské mikroregiony³⁰, informační centra, RRA, hospodářské komory, sdružení CR atd., které se podle svých možností a ambicí účastní na rozvoji cestovního ruchu. V Jihočeském kraji však prozatím neexistuje zastřešující organizace či instituce, vystavěná na základě takového široce pojatého partnerství, která by na regionální úrovni tyto aktivity zastřešovala a koordinovala. Vznikají zde určité malé struktury, které však zdaleka nemají celoregionální působnost. Činnost zastřešující regionální turistické organizace je suplována činností institucí, jakými jsou například Krajský úřad Jihočeského kraje, Svaz měst a obcí Jihočeského kraje, RERA, RRAŠ, Jihočeská centrála cestovního ruchu³¹, okresní úřady a další sdružení a mikroregiony. Spolupráce mezi podnikateli, obcemi a ostatními subjekty v cestovním ruchu byla zatím nedostatečná. JCCR neměla za celou dobu své existence od roku 1994 ambice stát se požadovaným jednotčím koordinacním prvkem, který by realizoval management CR v celokrajském měřítku. Tato příležitost se naskýtá až s vytvořením Krajského úřadu Jihočeského kraje na

³⁰ viz příloha č. 11 venkovské mikroregiony

³¹ viz příloha č. 10

počátku roku 2001, jmenovitě jeho odboru kultury a cestovního ruchu. Ten by měl převzít úlohu hlavního koordinátora a manažera CR, případně pověřit touto činností jinou specializovanou instituci.

Absence manažerské a servisní regionální struktury tak nepříznivě ovlivňuje efektivnost fungování celého sektoru - účinnost marketingu, tvorbu turistických regionálních produktů, kvalitu služeb a servisu pro hosty, nabídku a kvalitu pracovních sil.

V České republice zatím neupravuje žádný zákon formu organizace a systém řízení cestovního ruchu na místní a regionální úrovni. Tato skutečnost by však neměla bránit iniciativě zaměřené na zlepšení této situace. Jejím cílem by měla být především podpora aktivit směřujících ke vzniku široce založeného regionálního partnerství pro rozvoj cestovního ruchu v Jižních Čechách, a k navržení a vytvoření systému pro koordinaci a management cestovního ruchu v regionu včetně založení účinné servisní struktury s regionální působností.

Regionální organizace CR by se měla zabývat zejména těmito úkoly:

- marketingem pro celý region (včetně průzkumu trhu, analýzou vývoje poptávky, sledováním vývojových trendů, soustavnou podporou inovace nabídky,..)
- zajištěním komplexního servisu a vytvořením systému péče o návštěvníky (informační servis, jednotný informační systém v regionu kompatibilní s národním systémem, organizace zprostředkovatelských služeb, sestavováním regionálního programového kalendáře,.....)
- společnou propagací regionu (tvorba image prospektů, katalogů, účast na veletrzích a nabídkových akcích,...)
- public relation (PR - práce s veřejností, spolupráce s tiskem a médií všeobecně,....)
- poradenskou činností pro členy sdružení (obce i podnikatele)
- kontakty s domácími a zahraničními partnery, přeshraniční koordinace, mezinárodní spolupráce
- působením v oblasti stanovování principů společné cenové politiky, v oblasti tvorby standardů a certifikátů kvality,....
- statistika, dokumentace, archivace.

Pro naplnění těchto cílů lze doporučit ustavení pracovní skupiny pro vytvoření regionálního partnerství pro oblast cestovního ruchu a pro přípravu a organizaci aktivit směřujících k ustavení partnerské platformy organizace cestovního ruchu.

Současně je třeba podpořit aktivity směřující k rozšíření informovanosti a ke zlepšení celkové úrovně komunikace v regionu, s cílem získat podporu a vytvořit pozitivní atmosféru potřebnou pro získání široké regionální podpory pro založení celoregionální servisní organizace cestovního ruchu

Součástí přípravy na založení regionální organizace je i prověření a navržení vhodné formy, organizační struktury, jejího věcného zaměření, startovních podmínek a podmínek pro zajištění provozního chodu servisní regionální organizace cestovního ruchu.

Vznik **regionální organizace cestovního ruchu** jako profesionální servisní společnosti pro regionální rozvoj cestovního ruchu je základním předpokladem rozvoje cestovního ruchu v jižních Čechách. Pro její vznik je možno využít know-how sousedních zahraničních regionů a existujících institucí působících na úrovni celého regionu.